Explorează lumea în 84 de pagini bogat ilustrate
cu **DESCOPERĂ,** revista de ştiinţă, tehnologie si călătorii.
Apare în prima zi de vineri a fiecărei luni.
DESCOPERĂ se distribuie gratuit împreună cu **Ziarul Financiar.**

Dan Apostol

Atlantida
-imperiul pierdut

cunoştinţe
la îndemână

(artea de buzunar

© Editura cartea de buzunar i
Toate drepturile rezervate.
Orice reproducere, integrală sau parţială, prin orice mijloace,
efectuată fără consimţământul editurii, este ilegală şi constituie un delict sancţionat
de Legea Dreptului de Autor şi de Codul Penal.

Coordonator: Dan Apostol
SGR: Titel Folea
Secretar de redacţie: Geta Vlaicu
Redactor: Rodica Bretin
Tehnoredactor: Cristian Dinu Coperta
I: Cristian Dinu

Director Marketing/Publicitate:
Georgeta Moldovan "Consultant
redacţional: Tudor Octavian

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
APOSTOL, DAN
Atlantida - imperiul pierdut /
Dan Apostol
Bucureşti: Editura **cartea de buzunar**
ISBN 973-8351-85-5
913(309)

Editura **cartea de buzunar**
Str. Tokio, nr. 1, Bucureşti, Sector 1
C.P. 135-O.P. 13
Tel.: 230.20.53, 230.20.52
Fax: 230.20.53
Mobil: 0744.379.859
E-mail: office§cdb.ro
www.carteadebuzunar.ro
www.cdb.ro
Contact: Titel Folea (SGR)

Difuzare:
Librăria NOI
Str. Comana, nr. 50, Bucureşti, Sector 1
Tel./Fax: 222.89.84
E-mail: depozit@librarianoi.ro

NDC Grup 2000 SRL
P-ţa Presei Libere, nr. 1, Casa Presei Libere,
Corp C, Parter, Bucureşti, Sector 1 Tel.:
205.72.00 Fax: 205.72.20 E-mail:
office§ndc.ro

Tipărit la:
CoPrInt
Tel.: 490.82.41 Fax:
490.82.43 E-mail:
vanzari@imp.ro

Editura PUNCT
Bd. Timişoara, nr. 139, Bucureşti, Sector 6
Tel.: 211'.58.04, 212.03.47 Fax: 212.03.48
E-mail: paideia§fx.ro

INTRODUCERE

A existat Atlantida? A fost poporul atlant matricea - formată în anii 20 000-10 000 î.e.n. - care a stat la baza primelor civilizaţii istorice cunoscute? Au venit cei dintîi oameni „moderni" din preistorie ***(Homo sapiens Cro-Magnon)*** în Europa şi în bazinul mediteranean, în sudul Africii şi în cele două Americi de pe pămînturi dispărute acum 10-12 000 de ani? Au fost găsite dovezi inatacabile în sprijinul acestor ipoteze? Şi dacă da, pentru ce nu ajung ele la cunoştinţa marelui public?

De la apariţia oamenilor de Cro-Magnon (specia ***Homo sapiens fossilis)*** acum 35 000 de ani, pe continentele actuale, în insule şi în unele zone terestre astăzi scufundate s-au născut, au înflorit şi s-au stins zeci, poate chiar sute de civilizaţii. Majoritatea lor sînt insuficient sau deloc cunoscute - nici descoperirile arheologice din ultimele trei secole, nici perfecţionarea aparatelor de detecţie, a metodelor de investigare, a mijloacelor de descifrare şi interpretare a datelor n-au reuşit să le clarifice pe deplin tainele. Fortăreţele miceniene, palatele cretane, monumentele megalitice europene, cetăţile scufundate în Atlantic, sistemul construcţiilor în trepte răspîndit pe tot globul, uluitoarele vestigii rămase de la olmeci, sumerieni, egipteni, atlanţi, chiar cele minoice ori sarde, continuă să rezerve surprize de proporţii.

Dar dincolo de aceste probleme, nu de neimaginat dacă sînt raportate la mileniile de existenţă a omului modern şi la o suprafaţă terestră locuibilă de milioane de kilometri pătraţi, arheologii sînt confruntaţi cu un fenomen de o frecvenţă exasperantă de-a lungul istoriei şi în orice regiune a Terrei - faptul că, aşa cum constata revista ***„Science et Vie":*** „Realizările aproape incredibile ale marilor civilizaţii străvechi apar ca rezultatul unor explozii neaşteptate şi nu - cum ar fi normal - în urma maturizării, de-â lungul

a nenumărate secole sau milenii, întrucît fazele tranzitorii, experimentale lipsesc, adesea cu desăvîrşire, devine evident faptul că realizările respective se datorează unor civilizaţii anterioare şi în acelaşi timp superioare celor în *cauză."*

într-adevăr, s-a observat că egiptenii, cretanii, fenicienii, sumerienii, grecii continentali şi alte popoare înaintate din Europa ori din jurul bazinului mediteranean, despre care se credea că sînt primele din istorie, au fost influenţate de o civilizaţie necunoscută, anterioară lor; aceeaşi situaţie de partea cealaltă a Atlanticului, la olmeci şi mayaşi. Misterul a fost elucidat o dată cu descoperirile ultimelor decenii, care au trecut - după părerea celor mai mulţi specialişti - civilizaţia atlanta din domeniul legendei în cel al adevărului istoric (chiar dacă vor fi necesare cercetări îndelungate şi dificile pînă să se poată schiţa un tablou, fie şi sumar, al vieţii acestui popor dispărut în apele oceanului).

în sfîrşit, generalizarea unor noţiuni ştiinţifice, tehnice şi artistice în Europa, Africa şi cele două Americi, ca şi adoptarea unor principii morale comune, de fapt reguli de funcţionare a vieţii sociale (principii însuşite parţial şi reclamate nejustificat ca aparţi-nîndu-le de către marile religii monoteiste), vădesc existenţa unor modele originare, creaţii ale unei impresionante civilizaţii care nu avea doar un caracter local, periferic. Privind din perspectiva istoriei cunoscute, se poate considera fără teamă de eroare că acest set de criterii şi valori numite astăzi ***umaniste*** (caracterizate prin raţionalism şi refuzul de a trăi în obedienţa faţă de un ţel sau o autoritate care neagă dreptul individului la libertatea de opinie şi la fericirea proprie) este cea mai importantă moştenire rămasă de la protocivilizaţia atlanta, bazată pe cunoaştere şi imună la fanatismul mistic venit milenii mai tîrziu în Europa, din Orientul Mijlociu.

Istoria civilizaţiilor care s-au succedat pe Terra este ea însăşi o lume, fascinantă, dar prea puţin explorată. Descoperirile ultimelor decenii stau mărturie faptului că acum, la începutul mileniului al treilea, există speranţe pentru destrămarea vălului de mister ce

acoperă, încă, o mare parte din trecutul umanităţii. Trebuie doar ca toţi oamenii să-şi păstreze mintea şi spiritul treze, să nu uite că numai dorinţa ***de a cunoaşte,*** **cea** ***de a înţelege*** şi capacitatea ***de adaptare*** pot asigura înflorirea unei civilizaţii şi supravieţuirea ei în timp. „Gîndesc, deci exist" este un îndemn mai necesar ca niciodată într-o lume ce se clatină sub voinţa manifestă şi neechivocă a tuturor instituţiilor oficiale de a ţine secrete informaţiile cu adevărat importante. Nu doar pentru că ar şoca; mai curînd există temerea că descoperiri de genul celor ce ar necesita o revizuire fundamentală a Istoriei pot produce un cutremur în sistemele politice, economice, religioase, chiar în gîndirea şi modul de viaţă ale unor societăţi care încearcă să-şi păstreze cu orice preţ stabilitatea. Faptul că stabilitatea obţinută prin minciună duce, pe termen lung, la stagnare şi decădere nu mai contează. Importante sînt clipa, certitudinea privilegiilor unei clase, unei generaţii, unei ţări, unor grupuri de influenţă.

Şi atunci? Singura speranţă rămîne trezirea conştiinţei fiecărui individ în parte, cea colectivă fiind prea influenţată de ofensiva din ce în ce mai agresivă a manipulării de toate genurile prin mass-media (a cărei independenţă a fost şi rămîne o utopie).

Acestei conştiinţe individuale şi perenităţii spiritului raţional, umanist, le sînt destinate paginile ce urmează.

AVALANŞA DOVEZILOR

Platon scria că Atlantida s-a scufundat în apele oceanului într-o zi şi o noapte. Poate că dezastrul s-a petrecut în zguduirile pămîntului ce se crăpa în bucăţi, ca la Messina, se prăbuşea brusc în adîncuri, asemeni Insulei Santorin, era acoperit de lava sau cenuşa vulcanilor, ca oraşele Saint Pierre şi Pompei sau dispărea sub valuri seismice (tsunami), precum Insula Krakatoa. Ori poate că n-a fost decît o singură revărsare, cumplită şi inexorabilă, o răzbunare a mării împotriva uscatului, sub un cer sfîşiat de rafalele furtunii.

Ce s-a întîmplat cu locuitorii Atlantidei? Le-au supravieţuit doar creaţiile, cîte un grup etnic ciudat, iar în locurile unde totul a fost înghiţit de ape n-au mai rămas decît legendele. Astăzi pare greu de crezut că populaţia unui întreg continent, civilizaţii puternice şi înfloritoare pot pieri aproape fără urmă. Totuşi, teoria derivei continentelor, formulată şi demonstrată de savantul german Alfred Wegener încă din 1912, este unanim acceptată. Se ştie că fragmentele păturii superioare a scoarţei terestre ***(Stolul)*** plutesc pe cea de dedesubt (Sima) aidoma unor iceberguri pe mare şi că aceste mişcări au dus la necontenita schimbare a formei continentelor Terrei, unite, acum mai bine de trei miliarde de ani, într-o singură masă de pămînt, ***Pangaea.*** Se ştie, de asemeni, că, în cursul erelor, transgresiuni şi regresiuni marine ciclice au inundat şi au descoperit succesiv insule, peninsule, continente întregi, aceasta datorîndu-se atît derivei păturilor sialice, cît şi epocilor postglaciare, în care inimaginabile cantităţi de gheaţă se topeau, ridicînd nivelul mărilor şi oceanelor cu 100-^200 metri, în sfîrşit, tot mai mulţi oameni de ştiinţă consideră ca sigură existenţa unor insule (ajungînd prin însumare pînă la dimensiunile Marii Britanii) plasate între actualele continente, în Atlantic ***(Atlantida,*** care făcea legătura între cele două Americi, Europa şi Africa de Nord).

Primele menţionări despre acest pământ legendar apar încă din antichitate, iar filosoful grec Platon a descris amănunţit insula sau continentul Atlantida în cele două „dialoguri" dintre el, Critias cel Tînăr şi Socrate, devenite celebre. Continuare directă a importantei opere a lui Platon, ***„Republica"*** (10 volume de comentarii politice şi istorice), cele două relatări numite ***„Timaeus"*** **şi** ***„Critias"*** au fost scrise în anul 348 î.e.n., dar se *bazează* pe documente lăsate succesiv de Critias, Solon, Dropites, scribi din Sais, grecul Cranton şi preoţi egipteni din Neith, cea mai veche sursă greacă scrisă fiind memoriile lui Solon (terminate în anul 560 î.e.n.). Cu toate acestea puţini istorici moderni le acordă credit, poate şi pentru că Platon a prezentat informaţiile respective sub o formă literară, metaforică, iar cei care 1-au citit nu aveau posibilitatea de a-i verifica afirmaţiile. Dar... pînă la Schliemann, Troia, Micene şi Tirint erau „fabulaţiile lui Homer", iar Evans a fost singurul care 1-a luat în serios pe Herodot şi a descoperit fascinanta lume a civilizaţiei minoice!

Grecii antici erau siguri de faptul că dincolo de „Coloanele lui Hercule" (Gibraltar) şi la sud-vest de Britania existase cîndva un pământ locuit de o populaţie mai civilizată decît cretanii, aheenii ori egiptenii, decît oricare alta întîlnită de ei vreodată. Căci acest popor de albi înalţi şi puternici, aparţinînd unui tip somatic mai curînd nordic decît mediteranean, locuia în cetăţi cu ziduri ciclopice, construite din blocuri de sute de tone, îmbinate fără mortar şi acoperite cu plăci dintr-un aliaj metalic necunoscut ***(oricalcul*** -mai preţios decît aurul prin calităţile sale), dispunea de flote uriaşe, numărînd mii de nave mai rapide şi mai manevrabile decît orice corabie văzută de heleni, avea arme, unelte şi maşinării ciudate, daruri ale lui Atlas, strămoşul primilor atlanţi... Iar a respinge informaţiile lăsate de Platon despre Atlantida înseamnă a nega şi alte date, perfect verificabile geologic şi pe care autorul „dialogurilor" nu avea de unde să le cunoască. Deoarece Platon afirmă că nivelul Atlanticului şi al Mediteranei era cu 100-200 metri mai

scăzut acum 15 000-20 000 ani (cifra exactă este 180 m acum 12 000 ani) şi că regiunile Attica şi Atena erau situate cu 100 m mai sus decît astăzi în raport cu nivelul mării (cifra exactă este cu 94 m mai înalte acum 5 000 de ani)!

în plus se constată tot mai des că nivelul cunoştinţelor geografice ale unora dintre cronicarii antici era absolut uluitor. Astfel, Theopompus din Chios consemna, în secolul al IV-lea î.e.n.: „Europa, Asia şi Africa formează un singur pămînt, aidoma unei insule înconjurată pretutindeni de ocean. (Cu excepţia lor - n.a.) mai există doar un alt continent de aceeaşi imensitate şi grandoare, situat mai departe, la Vest (cele două Americi - n.a.)".

în acelaşi secol, Aristotel menţiona „o ţară fertilă, acoperită de păduri şi avînd multe ape navigabile, situată dincolo de Coloanele lui Hercule", dar s-a crezut că era vorba de Insulele Britanice. Ulterior, Plutarh avea să-i clarifice referirile: „Departe spre Apus, în Ocean, cam prin dreptul Britanici, se află mai multe insule care străjuiesc un mare continent". Aelianus consemna (200 î.e.n.) că „fenicienii din Cadix vorbesc despre o insulă uriaşă în Atlanticul de Apus", iar Pausanias scria (150 î.e.n.): „La Vest, în Atlantic, se află un grup de insule ai căror locuitori au pielea roşie şi părul negru ca o coamă de cal".

însă cele mai şocante afirmaţii rămîn cele ale lui Proclos (anul 400 î.e.n.): „în Atlantic se află o ţară nouă, imensă, unde au ajuns egiptenii, lăsînd pietre şi coloane pe care au scris istoria oamenilor de acolo" şi cele ale lui Pomponius Mela (sec. I î.e.n.), care povesteşte că nave cu „indieni" ce aveau pielea roşie (uluitoare această denumire dată băştinaşilor americani abia de către... Columb!) au fost purtate din ţara lor de peste ocean de furtuni puternice şi aruncate pe coastele Germaniei. Or, asemenea informaţii n-au fost disponibile geografilor europeni pînă în secolul al XV-lea e.n.!

Dacă Platon, Herodot, Plinius, Homer, Hesiod, Diodor din Sicilia, Euripide, Strabon, Produs, Theopompus din Chios, Aelianus, Pomponius Mela şi alţi autori antici, fie ei greci, egipteni sau

romani, pomenesc despre continentul american şi insulele atlantice, aceasta se datorează faptului că aveau la dispoziţie nu numai mărturii păstrate în arhivele cretane, feniciene, sumeriene şi egiptene, dar şi documentele aflate printre cele 500 000 de lucrări ale faimoasei Biblioteci din Alexandria, fondată în anii 300 î.e.n. de Ptolemaios I Soter. în acest măreţ locaş de cultură se acumulaseră de-a lungul timpului remarcabile opere literare şi ştiinţifice, cele mai complexe culegeri de informaţii despre omenire şi Pământ cunoscute în antichitate. Biblioteca alexandriană era, la începutul erei noastre, un adevărat far, nu doar necesar ci vital pentru progresul omenirii. Şi, într-adevăr, a fost folosită ca să dea lumină, numai că la propriu - jumătate din manuscrise au ars într-un incendiu, cînd legiunile lui lulius Cezar au înfrînt revolta populară izbucnită în oraş (anul 48 î.e.n.), iar restul au servit la... încălzirea băilor publice, din ordinul califului Omar (717-720 e.n.), care şi-a motivat decizia astfel: „Dacă toată înţelepciunea lumii se află în Coran nu mai este nevoie de alte cărţi, iar dacă ea nu poate fi găsită în Coran, celelalte cărţi trebuie distruse ca să nu se observe aceasta". Era una dintre cele dintîi manifestări istorice ale periculosului fundamen-talism islamic - dar nu şi prima distrugere de arhive şi, din nefericire, nici ultima.

Paradoxal, căci aşa cum constata scriitorul Horia Aramă în volumul său, ***„Insulele fericite":*** „Să arzi o carte înseamnă să capitulezi public în faţa cuvîntului adevărat (...) în fond, cărţile pot fi înecate, strînse de gît, rupte cu dinţii, pot fi călcate în picioare şi - de ce nu? - spînzurate! O carte atîrnînd sub un felinar ciung ar lumina mai bine ca felinarul (...) Dar o Carte rămîne o Carte, aşa cum un Om rămîne un Om: dincolo de toate plutoanele de execuţie". Nenorocirea este că, în vreme ce după inventarea tiparului cărţile n-au mai fost unicate (ceea ce face autodafe-urile de tip nazist mai curînd simbolice şi lipsite de eficienţă, cu rezerva că, aşa cum avertiza Heine: „Cei care ard cărţi vor arde în curînd oameni"), lucrările distruse în antichitate şi evul mediu s-au pierdut pentru

totdeauna. Cît de mîndri s-ar fi simţit „iluminatul" Pavel (care a ars cele 200 000 volume ale bibliotecii din Pergam, considerate periculoase pentru creştinism), împăratul Cheng Shih Huang-ti (cel ce a distrus bibliotecile strînse de înaintaşii săi, în anul 213 î.e.n.), Marele încă Pachacuti al IV-lea, califul Omar şi eminenţele lor Diego de Landa, Tomas de Torquemada sau Juan de Zumâraga să ştie că au izbutit ceea ce Hitler n-a putut să realizeze, cu toate eforturile sale - să treacă în Neant, în cîteva ore sau cîteva zile, gîndi-rea şi experienţa adunate în milenii de existenţă a omenirii...

Iar astăzi, culme a ironiei, puţinele arhive scăpate sînt desconsiderate cu o condamnabilă suficienţă de universitari blazaţi, care văd în ele doar pericolul zdruncinării vechilor şi comodelor teorii „unanim acceptate". Astfel, în analele dinastiei chineze Han de Est (25-220 e.n.) se consemnează prezenţa unei solii a împăratului roman Marcus Aurelius (161-180 e.n.) trimisă în scopul unei posibile alianţe cu „imperiul celest" în anul 166 e.n. Istoricii moderni au luat în derîdere o asemenea afirmaţie (deşi era evident că scribii arhivelor imperiale chineze nu colportau zvonuri şi nu fabulau în actele oficiale), pînă ce, în 1944 au fost găsite monede romane de aur cu efigia lui Marcus Aurelius la Oc-Eo, pe coasta Cochinchinei (veche denumire a Vietnamului, cucerit de chinezi în anul 43 e.n.).

Popoarele preaztece din Mexic păstrau amintirea unui bărbat alb, cu ochi albaştri, cu plete şi barbă blonde, ce le-a civilizat şi pe care ÎI numeau... Wotan (zeu prezent în mitologiile germană şi scandinavă). Vase de ceramică descoperite în New England sînt identice celor din Portugalia romană; altele, găsite în statul New Hampshire, provin din bazinul mediteranean, după cum demonstrează analiza argilei, în statele Michigan şi Wisconsin există zeci de mine din care, între anii 3 000 şi l 000 î.e.n., s-au extras circa 500 000 tone de aramă, cantitate ce nu apare în vestigiile arheologice cercetate pînă astăzi pe teritoriile S.U.A. şi Canadei. Zeci de menhire, dolmene şi cromlehuri identice cu cele din Malta, Sardinia, Grecia, Franţa, Anglia şi Irlanda au fost descoperite în

statele New York, Mâine şi New England (denumite de indieni „camere cu acoperiş de piatră", unele cromlehuri subterane seamănă izbitor cu celebrul „Mormînt al lui Atreus", definitoriu pentru stilul micenian).

Şi asta nu este totul: inscripţii găsite la Grave Creek (West Virginia), Dillsburg (Pennsylvania), Shelter (Long Island) sau Pemberton (New Jersey) sînt scrise în alfabetul folosit de celţii din Spania prin anii 2 000 î.e.n. O urnă de bronz cu motive punice şi egiptene (sfinxul, leopardul, frunza de palmier, crucea egipteană -***ankh,*** personaje feminine tipic egiptene, precum şi capul zeiţei Tanit, soţia zeului cartaginez Baal) a fost dezgropată în 1973 lîngă Binghamton (statul New York). Zeci de schelete ale unei populaţii europide, cu vechimi de 10 000 - 20 000 de ani, sînt scoase din tumulii enormi ce abundă în statele Ohio, Wisconsin şi Illinois, iar în vara anului 2000 a fost dezgropată nu departe de oraşul Seattle, dintr-un strat cu vechimea de 15 000 de ani, o mumie cu caracteristici anatomice evident europene - însă nimic nu le-a putut stîrni interesul savanţilor de la Institutul Smithsonian, care nu vor să admită că istoria Americilor precolumbiene datorează imens vechilor civilizaţii europene, mediteraneene şi atlantice.

Revenind la informaţiile despre Atlantida, timp de aproape 2 300 de ani ele s-au limitat la scrieri, legende, deducţii logice. Şi iată că, începînd cu 1960 au fost descoperite dovezi atît de numeroase privind existenţa unor pămînturi şi a unei splendide civilizaţii atlantice, încît astăzi, Atlantida este considerată de specialişti la fel de reală ca Regatul Egiptean sau Creta Minoică. Mai mult chiar, aşa cum susţine Pierre Carnac în volumul său ***„L'Histoire commence ă Bimini" („Istoria începe la Bimini")*** este foarte probabil ca, în perioada mileniilor 40-10 î.e.n., „leagănul omenirii" să fi fost nu continentele actuale, ci mase continentale şi insulare din Atlantic şi Pacific, dispărute cu 10-12 000 de ani în urmă. Faptul nu este nici pe departe atît de şocant pe cît pare. Populaţiile Cro-Magnon, Chancelade, Grimaldi, Obercassel, Briinn, Predmost,

Comb-Capelle etc., deci ***Homo sapiens fossilis,*** s-au ivit brusc şi inexplicabil în Europa anilor 35 000-10 000 î.e.n. Nu numai că nu se trăgeau din specia anterioară lor ***(Homo neanderthalensis),*** **dar** difereau major de aceasta din punct de vedere genetic şi antropologic, ca nivel cultural, tehnico-ştiinţific, ca mod de viaţă şi concepţie asupra rolului lor în cadrul lumii vii şi al Universului în general. De unde veneau ***Homo sapiens fossilis?*** în nici un caz de pe continentele cunoscute, pe care urmele lor sînt cu desăvîrşire inexistente în anii 40 000-30 000 î.e.n.

O altă problemă ce dă de gîndit este faptul că primele mari civilizaţii antice prezintă, în cele mai multe *cazuri,* un straniu fenomen de „generaţie spontanee". O parte considerabilă a cunoştinţelor şi a realizărilor lor artistice, tehnice, ştiinţifice etc. nu a trecut prin forme tranzitorii, experimentale şi ţîşneşte asemeni unui fluviu năvalnic dintr-un anumit punct al istoriei. Ca şi măreţele vestigii ale egiptenilor, cretanilor ori sumerienilor, cele rămase de la olmeci, incaşi, mayaşi sau poporul Chavin apar ca „rezultatul unor explozii neaşteptate şi nu, aşa cum ar fi fost normal, în urma unei maturizări lente, de-a lungul a nenumărate secole sau milenii" *(„Science* ***et Vie",*** ianuarie 1971).

Se poate deduce, deci, că ele se datorează unei civilizaţii anterioare şi, în acelaşi timp, superioare celor în cauză. Căci, dacă similitudinile culturale şi de gîndire (prea dese pentru a fi simple coincidenţe) între popoare asiatice, africane, polineziene, americane şi europene ar mai putea fi puse pe seama legăturilor între acestea pe calea mării sau a uscatului, salturile calitative şi apariţia bruscă a unor noi civilizaţii nu pot fi opera cîtorva călătorii întîmplătoare, soldate în cel mai bun caz cu schimburi comerciale fără semnificaţie ulterioară. Migraţii peste ocean ale unor grupuri restrînse de populaţii primitive se mai pot concepe, cu tot hazardul şi rezultatele lor aleatorii. Dar pentru legături regulate, adevărate rute comerciale transoceanice, pentru deplasări de popoare întregi (cu mijloace tehnice, arme, provizii şi mărfuri în cantităţi mari, specii

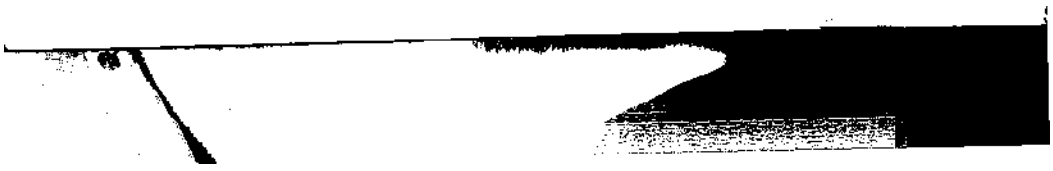

de plante şi animale destinate aclimatizării etc.) era nevoie de navigatori şi nave cum n-aveau nici egiptenii, nici incaşii, nici polinezi-enii, nici triburile ce populau coastele africane şi asiatice cu 5-10 000 de ani în urmă.

Acceptînd însă f aptul că civilizaţia atlanta a dispărut sub apele oceanului acum 10-12 000 de ani, cum se explică influenţele sale asupra unor popoare apărute în anii 6000 -1000 î.e.n.? Răspunsul este simplu. O civilizaţie de navigatori, exploratori şi comercianţi pricepuţi (nu în ultimul rînd războinică) nu putea să se dezvolte si să prospere f ară stabilirea unei infrastructuri de tip imperial, cu puncte de sprijin strategic în continentele şi insulele importante, învecinate sau nu, ori situate pe principalele rute comerciale ce le legau. Chiar dacă nu au avut aspectul structural al Imperiului Britanic din secolul al XlX-lea, colonii, baze militare, navale si porturi comerciale au fost fondate şi, probabil, menţinute de atlanţi de-a lungul a mii de ani, în cele două Americi şi Africa, dar mai ales în Europa şi bazinul mediteranean. Devenite entităţi independente economic şi militar (poate chiar politic) de metropolă, aceste „colonii" au supravieţuit catastrofei abătute asupra ţării originare, continuînd să răspîndească civilizaţia atlanta în lume. Totuşi, repercusiunile dezastrului s-au manifestat în timp, ducînd la dispariţia sau fuziunea cu populaţiile locale a coloniştilor din rămăşiţele imperiului atlant - poate datorită efectivului etnic redus, poate din cauza şocului provocat de natura şi vastitatea nemaiîntîlnite pînă atunci, ale fenomenului ce dusese la pieire patria-mamă.

încă din 1890, Edward Herbert Thompson (descoperitorul celor mai multe centre mayaşe din Yucatân şi al „fintînilor morţii" de la Chichen Itza) afirmase existenţa, în Oceanul Atlantic, a unui mic continent sau a unui lanţ de insule de pe care un popor de navigatori pornise, cu milenii înaintea fenicienilor, să exploreze întreaga lume.

Teoria lui Thompson se poate rezuma astfel: o puternică civilizaţie atlanta s-a dezvoltat pe Insulele mai mari dintre America şi Africa, pînă prin mileniul al IX-lea î.e.n., cînd ridicarea apelor după sfîrşitul ultimei glaciaţiuni i-a inundat patria, din care nu au mai scăpat decît rămăşiţe (Insulele Bahamas, Madeira, Azore, Canare, Capului Verde). Dar, dacă atlanţii din metropolă au pierit, multe din coloniile lor, contoarele* comerciale şi bazele navale au rezistat, influenţînd puternic, afirma Thompson, ba chiar, în unele cazuri, avînd un rol decisiv în civilizarea populaţiilor locale. Astfel s-ar putea explica multe dintre enigmele olmece, cretane şi egiptene, prezenţa unor grupări cu caractere antropologice neobişnuite în vestul Africii şi în Mediterana (cum ar fi guanchos-ii din Canare sau toreenii din Corsica), existenţa celor 2 500 de monumente megalitice în Baleare, a celor de tip ***nuraghi*** în Sardinia, a uluitorului hipogeu din piatră albă, aflat la Hal Salfieni (Malta) şi datînd probabil din anii 2800-2600 î.e.n. (un labirint de peste 500 m^2, ale cărui etaje în trepte amintesc frapant de construcţiile mayaşe şi incaşe); în sfîrşit, ar căpăta un sens descoperirile lui Henry Breuil.

Marele specialist în arta parietală a prezentat adesea, în expunerile de la Fundaţia Singer-Polignac şi de la Muzeul Omului din Paris, dovezi despre existenţa unei populaţii europide în sudul Africii, cu mii de ani înaintea erei noastre. Nu numai că aceşti oameni erau foarte înalţi, albi şi aveau părul blond sau roşu, dar unele din veşmintele şi armele cu care sînt reprezentaţi în picturile de la Namib sau de la Brandberg seamănă pînă la identitate cu cele

Termenul de ***contoar*** (comercial) are un înţeles aparte în literatura istorică şi vine de la un cuvînt francez care a avut două semnificaţii de-a lungul timpului. Mai întîi, între secolele al XH-lea şi al XlV-lea desemna filialele din Franţa ale băncilor genoveze şi florentine, care efectuau operaţiuni cu bani lichizi (comptoire = a număra, numărător); ulterior, între secolele al XVII-lea şi al XlX-lea a desemnat agenţiile de schimb comercial (atît în natură, cît şi pe relaţia bani lichizi-marfă) instalate de francezi în colonii şi la marginea ţinuturilor neexplorate din America de Nord şi Africa.

uzuale în epoca de maximă înflorire a Egiptului şi Cretei. Găsirea în zonă a unor cranii europide, lipsite de prognatismul tipic ramurii negride, africane, a speciei ***Homo sapiens fossilis*** şi datînd cam din anii 8000-6000 î.e.n. (deci dinainte de apariţia statelor egiptean şi cretan), nu a făcut decît să argumenteze ipoteza lui Breuil, enunţată după descoperirea celebrei picturi „Doamna albă" de la Brandberg - Africa de Sud. Veche de 3-5 000 de ani şi prezentînd asemănări izbitoare cu picturile egiptene, cretane, hoggariene şi cantabrice, fresca de la.Brandberg are ca personaje centrale (într-o vastă suită de animale, vînători şi femei de tip negrid) o femeie albă cu părul roşu şi un bărbat ce poartă coif micenian şi are sabie, cizme şi short cretan... De altfel, săbii-rapieră identice celor cretane ca formă şi dimensiuni, erau prezente şi la războinicii regatului etiopian Axoun între anii 200 î.e.n. şi 400 e.n.

După cel de-Al Doilea Război Mondial au început să se răspîn-dească tot mai mult teoriile privitoare la schimburile culturale şi comerciale regulate între populaţii din Lumea Veche şi cea Nouă. Dovezile nu lipseau. Se ştia, încă de acum un secol, că egiptenii, incaşii şi mayaşii marcau locurile unde razele soarelui cădeau perpendicular pe pămînt la vreme de solstiţiu, prin obeliscuri aidoma, numite „stîlpi de priponire a Soarelui"; iar la începutul anilor '70, scafandrul italian R. Rola descoperea, în largul Insulelor Bahamas, patru coloane de piatră, cilindrice şi foarte lungi, realizate într-un stil egiptean inconfundabil... Insă cea mai şocantă dovadă de acest gen o constituie inscripţiile hieroglifice egiptene datînd din anul 30 î.e.n., găsite la Wollongong (80 km sud de Sydney) şi care demonstrează că măcar o navă a Cleopatrei ajunsese în Australia!

Faimosul complex (conţinînd trei piramide, Sfinxul şi templul său) de la Gizeh este atribuit celor mai puternici faraoni (Kheops, Khephren şi Mykerinos) din Dinastia a 4-a (2723-2563 î.e.n.). Acest ansamblu arhitectural are o semnificaţie deosebită datorită multiplelor sale utilizări astronomice, specialiştii admiţînd astăzi că scopul ***iniţial*** al construcţiei primelor mari piramide nu a fost

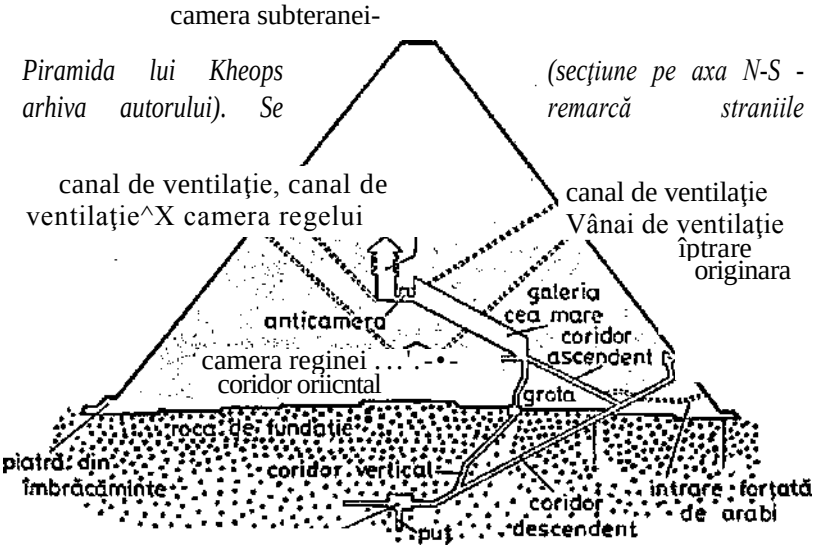

Piramida lui Kheops (secţiune pe axa N-S - arhiva autorului). Se remarcă straniile „canale de ventilaţie" (în realitate „de observaţie") îndreptate spre stelele de pe centura Constelaţiei Orion, în poziţia lor de acum 12 000 ani!

acela de monument funerar. Piramida atribuită lui Kheops, spre exemplu, constituie un adevărat „document de identitate" al Terrei, înălţimea ei indicînd cu precizie distanţa Pămînt-Soare (în raportul de l la l milion), greutatea fiind cea a planetei noastre divizată cu IO^{15}, iar suprafaţa bazei fiind egală cu a Pămîntului divizată cu IO^{4}. De asemeni, plasarea Marii Piramide, ca şi a celorlalte din Complex, nu este întîmplătoare, ele fiind orientate astfel încît să reproducă poziţia a trei stele foarte strălucitoare din constelaţia Orion, aşa cum se găseau acestea în raport cu Terra în anul 10 450 î.e.n.! însă cel mai interesant detaliu îl constituie Sfinxul. Cercetări ale unor specialişti reputaţi (Hancock, Bauval, West) au dus la constatări (urmate de ipoteze) tulburătoare. Astfel, capul actual, uman, al Sfinxului nu este cel original. Statuia iniţială era mai înaltă şi avea un uriaş cap de leu, perfect proporţional cu trupul

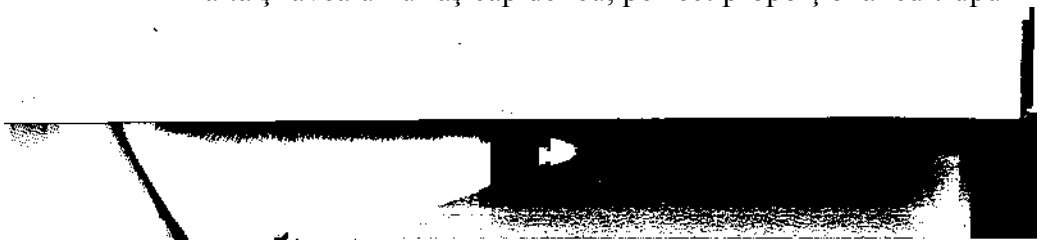

(spre deosebire de cel actual, pus de unul din faraonii Dinastiei a 4-a, şi mult mai mic decît ar fi normal). Templul Sfinxului nu aminteşte de arhitectura egipteană, fiind ***singurul*** construit ***altfel*** decît orice alt monument de pe teritoriul Egiptului Antic, în sfîrşit, modul în care au fost erodate pietrele ce compun statuia (cu excepţia capului) atestă acţiunea unor precipitaţii catastrofale, care au acţionat ***de sus în jos, rotunjind*** dalele în partea superioară în loc să le ***scobească pe orizontală*** în lungul trupului, cum s-ar fi întîmplat în cazul eroziunii provocate de vînturi. Or, singura perioadă în care au existat asemenea precipitaţii copleşitoare şi continue în Nordul Africii au fost anii 12 000-9500 î.e.n., marcaţi de sfîrşitul ultimei glaciaţiuni. De cine a fost construit Sfinxul cu opt milenii mai înainte decît se credea?!

După cum s-a menţionat, autorii antici cunoşteau existenţa Americilor şi a Atlanticului. Fenicienii şi egiptenii afirmau că au ajuns acolo prin anii 5000-1000 î.e.n., Seneca, Aelian, Lucian şi Diodor din Sicilia amintesc de continente şi insule mari situate dincolo de Oceanul de Vest (Atlanticul), iar Plutarh le descrie astfel: „Spre vestul Marelui Ocean sînt multe insule locuite de oameni cu pielea roşie, iar dincolo de ele se află un enorm continent cu fluvii mari, navigabile, cîmpii şi păduri nesfîrşite" *(„De* ***Facie in Orbe Lunae").***

O dovadă peremptorie în sprijinul acestor afirmaţii este descoperirea, în 1836, la Gâvea (Brazilia), a stîncii situate la altitudinea de 840 m şi sculptate în forma capului unui bărbat cu barbă şi coif fenician, precum şi a inscripţiilor uriaşe de pe steiurile din jur. Exploratorul A. Braghine şi arheologul brazilian Bernardo da Sylva Ramos au observat că literele mesajului principal sînt identice scrierii feniciene şi au reuşit să descifreze textul: „Badezir din Tyr, Fenicia, primul fiu al lui Jeth-Baal". (Trebuie subliniat că Badezir a domnit într-adevăr în Fenicia, urmîndu-i tatălui său Jeth, în 856 î.e.n.)

O altă inscripţie, gravată pe celebra „Piatră de la Farayba" - găsită în secolul al XlX-lea, în sudul Braziliei -, atestă că, în anul

531 î.e.n., o corabie feniciană a ajuns pe coastele braziliene. Făcînd parte dintr-o expediţie organizată de regele Hiram al III-lea al Sidonului (552-532 î.e.n.) pentru a înconjura continentul african, nava a fost purtată de furtuni şi alizee pînă la ceea ce fenicienii credeau că este „o insulă uriaşă de piatră şi fier, cu păduri nesfîrşite şi făpturi nemaivăzute". Cei 12 bărbaţi şi cele 3 femei de pe corabie au trebuit să rămînă în noua lor patrie, întemeind o aşezare despre a cărei soartă nu s-a mai aflat vreodată ceva.

în 1970, o echipă de experţi ai O.N.U. (geologi, botanişti, zoologi, antropologi, etnografi) a întreprins o expediţie în Arhipelagul Canare, pentru a studia atît originea insulelor, cît şi a guanchos-ilor, băştinaşii înalţi de 1,80-2 m, cu pielea albă, părul blond şi ochii albaştri găsiţi aici de francezi şi apoi de spanioli, care au ocu- j pat succesiv cele şapte insule ale arhipelagului.

Cercetători prestigioşi, ca Mikluho-Maklai, Haeckel şi Thorj Heyerdahl au observat în ultimele două secole că, nu departe de' Canare, pe coasta Marocului, există triburi berbere complet diferite! atît antropologic, cît şi cultural sau religios de arabi: oameni albi şi \ blonzi, cu ochii albaştri şi ale căror săbii au mînere în formă de cruce. Apoi s-a constatat că motivele decorative ale ceramicii din Canare păstrează imaginea discului solar cu 16 raze, aşa cum este el reprezentat în Japonia şi Mexic.

Pe insule s-au descoperit tăbliţe cu inscripţii străvechi, asemănătoare cu scrierea maya (dar nedescifrate) şi morţi mumificaţi după reţete apropiate de cele egiptene, păstraţi în grote sau în mici piramide tetraedrice. Numai în Insula De Hierro, spre exemplu, există zeci de piramide tetraedrice şi tronconice în stil egiptean şi mayaş, situate în apropierea unor peşteri mortuare uriaşe, cum ar fi cea de la Barranco de Herque, care adăposteşte o mie de mumii aparţinînd unei populaţii europide, albe, de tip nordic. Dar guan-chos nu ştiau să navigheze şi aveau o spaimă atavică de ocean...

în 1981, cîţiva scafandri italieni au descoperit în apropiere de Insula Lanzarote, din Arhipelagul Canarelor, o uriaşă scară, ale

cărei trepte dreptunghiulare, din piatră dură, cioplite şi şlefuite cu migală, cîntăresc cîteva tone fiecare. Unele au fost desprinse şi aduse la suprafaţă cu mare dificultate, pentru a fi expuse în noiembrie 1981, la Salonul Nautic Internaţional de la Genova, în zonă există şi ruinele mai multor clădiri şi fortificaţii, în parte acoperite de nisip şi vegetaţie marină, or ele nu puteau fi în nici un caz construite de mica populaţie a arhipelagului, chiar pe vremea cînd acesta ocupa suprafeţe mai întinse decît astăzi, în Insula Fuerteventura se pot vedea încă ruinele a numeroase monumente megalitice (menhire singulare sau în şiruri, dolmene şi cromle-huri), vechi de mii de ani şi identice cu cele din Franţa, Anglia şi largul Bermudelor.

în prima jumătate a secolului al XV-Iea, băştinaşii din Canare au dus un război îndelungat dar lipsit de speranţă împotriva trupelor spaniole. Deşi nu cunoşteau metalele, localnicii aveau arme din piatră dură, şlefuită cu mare finețe şi le foloseau cu deosebită eficienţă. Guanchos aveau trupe specializate, împărţite în contingente de arcaşi, prăştieri şi infanterie grea, dotată cu lănci, cuţite lungi, scuturi şi căşti din piele tăbăcită. Interesant de remarcat, la guan-chos luptau atît bărbaţii, cît şi femeile, unele dintre ele ajungînd să conducă rezistenţa triburilor din arhipelag.

Astfel, o cronică spaniolă din 1485 relatează faptele de vitejie ale unei femei-războinic descrisă ca fiind „foarte înaltă, cu pielea albă, pletele aurii şi ochii albaştri". După opt ani de guerilla, femeia a fost prinsă şi torturată vreme de doi ani în uriaşul fort construit de spanioli în Insula Tenerifa, fără a i se putea smulge nici o informaţie, în august 1482 a fost dusă în Spania şi predată Inchiziţiei, care a torturat-o din nou, acuzînd-o de „vrăjitorie", iar apoi a ars-o pe rug în Toledo, la 18 septembrie 1484.

Din nefericire, întreaga populaţie guanchos a fost masacrată complet înainte de sfîrşitul secolului al XV-lea (Inchiziţia „decretase" că indienii din America, negrii africani şi băştinaşii din insulele atlantice necreştinaţi nu au suflet, putînd fi ucişi fără nici o

Detaliu dintr-o gravură a ***„Cronicii Toledane"*** *(secolul al XV-lea): femeia-căpetenie a războinicilor guanchos, torturată timp de 25 de luni în marele fort spaniol din Insula Tenerifa. Arhivele Comisiei Humboldt.*

remuşcare de către soldaţii Majestăţilor prea Catolice Ferdinand şi hdIsabella), lăsînd posterităţii doar fascinante vestigii ale unei civilizaţii enigmatice.

Asemenea urme pot fi, cîteodată, rezultatul unor contacte regulate, chiar la mari distanţe. Spre exemplu, mormintele piramidale şi mumificarea morţilor la guanchos se pot datora influenţei egiptene, presupunînd că flota faraonilor a trecut în Atlantic. Dar cum se explică reminiscenţele maya, cînd este ştiut că nici mayaşii, nici băştinaşii din Canare nu aveau flote şi nu practicau nici măcar cabotajul costier, fiind popoar'e exclusiv terestre?! Şi cum se explică prezenţa unei populaţii europide ***nordice*** în arhipelag?! Ea nu venea, cu siguranţă, din Egipt ori din Mediterana şi cu atît mai puţin din Yucatân...

Astfel de contacte nu puteau schimba însă viaţa uneia sau alteia din grupările respective decît dacă erau urmate de colonizări şi.nici atunci întotdeauna. Cretanii, grecii şi, mai tîrziu, macedonenii lui Alexandru cel Mare au influenţat puternic civilizaţiile orientale, de la cea indiană pînă la cea egipteană; dar romanii nu i-au putut schimba esenţial nici pe armeni, nici pe egipteni, nici pe celţi ori pe numizi.

în 1902, arheologul şi geologul William Niven a descoperit ruinele unui oraş necunoscut, situat pe coasta Golfului Mexic, parte pe ţărm - sub un strat de cenuşă vulcanică şi pămînt, gros de peste 6 m, în care au fost găsite şi zeci de tăbliţe cu o scriere indescifrabilă - şi parte continuîndu-se în apele Atlanticului (sub o pătură de aproape 2 m de nisip). Zidurile de apărare, temeliile caselor, terasele şi străzile pietruite nu prezintă nici o similitudine cu cele ale altor cetăţi din America Latină şi de Nord, fiind construite mai curînd în stilul oraşelor italice din perioada de apogeu a Imperiului Roman.

Romani în America? De ce nu? în 1982, agenţia U.P.I. cita declaraţiile lui Robert Marks, preşedintele Consiliului American de Arheologie Subacvatică. Acesta anunţa că, în timpul unor cercetări

efectuate în largul portului Rio de Janeiro (Brazilia), au fost descoperite în nisipul platformei continentale, fragmente de amfore şi vase romane vechi de circa 2 000 de ani. Răspîndite pe o suprafaţă de peste 300 metri pătraţi, rămăşiţele provin, probabil, de la două sau mai multe nave şi autenticitatea lor este garantată nu numai de stratul sedimentar depus la suprafaţă, dar şi de compoziţia ceramicii, reţeta lacului şi modul de prelucrare, specific italice. (Cele cîteva bucăţi de lemn găsite în jur sînt însă prea deteriorate pentru a da vreun indiciu cu privire la tipul de navă căreia i-au aparţinut.) De altfel, urme ale romanilor fuseseră găsite şi în Statele Unite: limba indienilor Modoc din statul Oregon conţine multe cuvinte... latine, o monedă din Roma Republicană (secolul al IV-lea î.e.n.) a fost descoperită în 1833, la 9 m adîncime, în largul portului Norfolk (statul Virginia), iar în 1913, arheologii au dezgropat dintr-o colină situată în statul Illinois o altă monedă romană, datînd din secolul al II-lea î.e.n.

Deci contacte, poate chiar colonii au existat. Şi, cu toate acestea, romanii nu au lăsat ceva durabil în cele două Americi, cum n-au izbutit nici cartaginezii înaintea lor, nici vikingii după ei. Singurii care au făcut-o sîntviracochas în Vest şi atlanţii în Est.

Astfel, revista **„OMNI"** amintea în numărul din ianuarie 1973 despre reţeaua de şosele care leagă cele 12 oraşe şi marele observator astronomic al indienilor Anasazi, vestigii aflate în Chaco Canyon (nord-vestul statului american New Mexico). Populaţia Anasazi nu avea vehicule, animale de povară sau de călărie, şi după cît se pare, nu cunoştea roata; dar construia şosele de 60-100 km lungime, unele perfect rectilinii, altele alcătuind bucle şi serpentine complicate, aparent lipsite de sens de vreme ce se află în cîmp deschis şi fără denivelări. Drumurile au 10 m lăţime, sînt pavate cu dale de piatră foarte rezistentă şi acoperă asemeni unei pînze de păianjen o suprafaţă de aproape 100 000 km^2. Uneori traversează zone stîncoase; în aceste locuri, bolovanii au fost sparţi şi tasaţi, formînd un pat de pietriş pentru şoseaua propriu-zisă.

Cercetătoarea Chris Kincaid, de la Biroul pentru Administrarea Terenurilor (care a iniţiat un proiect de identificare, catalogare şi cartografiere a reţelei de drumuri), este de părere că efortul ingineresc şi investiţiile de muncă ale indienilor Anasazi au fost remarcabile, dar absolut de neînţeles. Şoselele şi cetăţile nu le-au folosit prea multă vreme: populaţia Anasazi a venit în Sân Juan Basin (unde se află Chaco Canyon) prin anul 1175 şi 1-a părăsit cam în 1250. Deci a avut doar 75 de ani pentru a construi, folosi şi abandona uimitorul complex rutier şi urbanistic, înainte de a pleca mai departe, în Necunoscut...

Sistemele de fortificaţii indiene de tip „Pueblo" din America de Nord sînt atît de vaste şi au forme atît de perfect geometrice, de funcţionale şi eficiente, încît îi uimesc pe specialişti. Turnuri cilindrice, bastioane şi citadele în formă de paralelipiped sau trunchi de piramidă, cu deschizături mici, pătrate, în partea superioară şi etajele retrăgîndu-se succesiv spre vîrf - toate aceste construcţii din blocuri de piatră dură, datînd din secolul I î.e.n. erau superioare majorităţii tipurilor de fortificaţii europene concepute pînă în timpul Renaşterii.

Meterezele uriaşe care se pot întîlni în unele state americane sînt şi astăzi o enigmă pentru arheologi. „Zidul Marelui Şarpe" spre exemplu, situat pe un podiş stîncos din Ohio, are înălţimea de 15 m, lăţimea de 3,5 m şi o lungime de 400 m. Văzut din avion, el seamănă cu un şarpe cu clopoţei unduind spre pradă, întrucît buclele pe care le face nu se îmbină decît în zona capului (unde formează un bastion circular, inclus în altul elipsoidal), deci zidul nu înconjoară o incintă, ci rămîne deschis, utilitatea lui ca fortificaţie este îndoielnică, iar altă funcţie decît cea decorativă nu i s-a ; putut găsi.

Un alt zid, de la Cahokia (Illinois) are 360 m lungime, 22 m lăţime şi 30 m înălţime. Suprafeţele sale sînt pline de basoreliefuri reprezentînd şerpi, bizoni, vulturi, broaşte ţestoase. La bază s-au găsit morminte conţinînd bijuterii de cupru şi aur, presărate peste

oseminte vechi de două milenii, însă, după gradul de eroziune al sculpturilor, vechimea construcţiei pare să fie mult mai mare. Nu se ştie cine a ridicat aceste metereze măreţe, cu nimic mai prejos decît realizările monumentale din America de Sud. înainte să fie descoperite, se credea că indienii nord-americani fuseseră foarte înapoiaţi pînă la venirea europenilor, trăind, practic, la nivelul Neoliticului timpuriu, fără să cunoască metalele şi fără să aibă aşezări sau locuinţe stabile...

Asemenea ziduri serpentiforme, precum şi coline terasate, identice ca formă cu piramidele în trepte din Egipt şi Mexic există în multe state din Sudul şi Centrul S.U.A. Săpăturile înăuntrul lor au dat la iveală topoare, cuţite, inele, brăţări şi plăci pectorale din cupru, plumb, fier, aur, argint şi chiar... oţel inoxidabil (!), a căror prelucrare demonstrează existenţa unei civilizaţii foarte avansate. Vechimea osemintelor descoperite alături este de 11-12 000 de ani, dar, ceea ce constituie o surpriză de proporţii, ele aparţin speciei Cro-Magnon. Cercetătorii americani I. Donnelly şi H. Verrill consideră că aceşti oameni veneau din Atlantida şi amintesc de legendele indienilor Okanogan, din Columbia Britanică (Canada), care certifică existenţa în mijlocul Oceanului Atlantic, a unei insule numite „Pămîntul Omului Alb", locuită de uriaşi blonzi şi cu ochi albaştri. Marcel Homet, în lucrarea sa **„On *the Trail of the Sun Gods" („Pe urmele Zeilor Soarelui")*** aminteşte descoperirea exploratorului O. Stefansson, care a găsit în 1939, în Canada, dincolo de Cercul Polar, ruinele unei aşezări străvechi, cu 800 de case din piatră şi zeci de morminte ale unor oameni de Cro-Magnon albi şi blonzi, în sfîrşit, schelete de Cro-Magnon, obiecte de bronz, vase de piatră splendid şlefuite şi podoabe de aur (pandantive, brăţări), toate vechi de 17 000 de ani au fost scoase la suprafaţă din nişte gorgane situate în Ontario (Canada).

în complexul de peşteri Loltun, din provincia Yucatân (Mexic) au fost descoperite cîteva statui omeneşti colosale, cioplite din lavă pietrificată. De fapt, acest lanţ de peşteri neobişnuit de spaţioase,

hdddascunde numeroase sculpturi de diverse mărimi şi forme, a căror vîrstă nu a putut fi determinată nici măcar aproximativ. Prin maniera de execuţie şi detaliile exterioare, statuile se deosebesc de orice realizare a vreunei civilizaţii amerindiene cunoscute. Pe suprafeţele lor s-au încrustat numeroase exemplare de plante şi vieţuitoare marine fosilizate şi pietrificate.

Peşterile se află astăzi la cîteva sute de metri deasupra nivelului apei, dar geologii consideră că ţărmul s-a ridicat o dată cu scufundarea marilor insule din zona Bahamas (deci acum circa 10 milenii). Or, statuile n-au putut fi cioplite decît pe vremea cînd peşterile **nu erau încă *inundate,*** adică înainte de sfîrşitul glaciaţiei Wu'rm; adăugind şi perioada necesară depunerii straturilor succesive de faună acvatică şi a fosilizării lor sub apă, data sculptării ar coborî în urmă cu peste 30-40 de milenii. Ce popor ar fi fost capabil de un asemenea efort, într-o vreme cînd, teoretic, specia umană abia devenea conştientă de propria-i existenţă? Şi ce motiv ar fi avut să înceapă tocmai cu astfel de realizări monumentale (unele cîntărind cîteva zeci de tone)? Statuile din Loltun Caverns constituie, în mod evident, opera unor creatori stăpîni pe arta lor, beneficiind de experienţa multor generaţii anterioare. Dar cine erau aceşti oameni?

DESCOPERIREA ATLANTIDE!

La 19 octombrie 1967, profesorul A. I. Berg declara, la Academia de Ştiinţe a U.R.S.S.: „Ipoteza existenţei Atlantide! se *va.* putea verifica încă înainte de sfîrşitul acestui secol". Căci dovezile acumulate prin strădania unor cercetători ca N. F. Jirov, P. Termitier, H. Daniel, I, Donnelly tindeau să confirme nu numai existenţa propriu-zisă, dar şi plasarea „pământului lui Atlas" în Atlantic şi nu în Mediterana (Insula Santorin) sau... în nord-ves-tul Africii (Hoggar) aşa cum căutaseră zadarnic să demonstreze unii arheologi, în ultimele două secole, geografi, naturalişti, exploratori, arheologi, geologi şi istorici celebri (Buffon, Zanne, Schliemann, Spence, Morieux, Malaise, Enqvist) au susţinut şi argumentat că în Atlantic existau acum 10-40 000 de ani pământuri pe care a înflorit o puternică civilizaţie şi de unde au venit valuri succesive de colonişti în Europa, însă dovezile decisive au apărut foarte tîrziu.

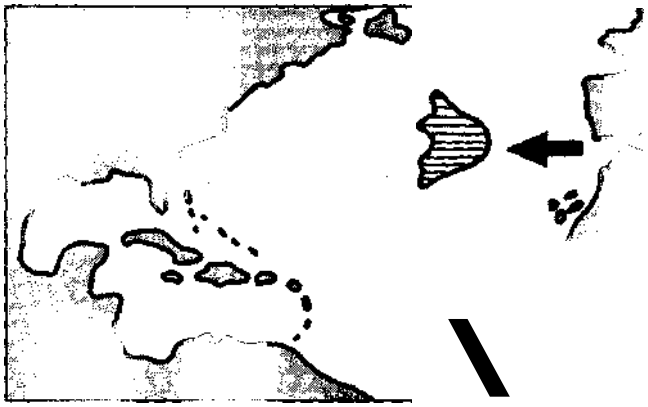

Poziţionarea în Oceanul Atlantic şi conturul aproximativ al Atlantidei, după descrierea lui Platon. Arhiva autorului.

Totul a început în august 1968, cînd piloţii Robert Brush şi Trig Adams efectuau un zbor cu un avion cargou deasupra Insulei Andros (coasta de est a S.U.A.). Observînd sub apa limpede ceva ce părea o construcţie, Brush a fotografiat zona, iar imaginile obţinute de el, publicate pentru prima oară de ***„The Miami** News"* la 23 august 1968 şi apoi reluate în mai toate revistele ştiinţifice americane şi europene, de la ***„National Geographic"*** **la** ***„Science et Vie",*** arătau un ansamblu de ziduri măsurînd 33x25 m, parţial acoperite de vegetaţie marină. Botezate „Templul submarin" de către ziariştii americani, ruinele păreau a fi de natură artificială şi Robert Brush a anunţat descoperirea unor specialişti de prestigiu în domeniul explorărilor marine: Dimitri Rebikoff (unul dintre pionierii fotografiei subacvatice) şi prof. dr. J. Manşon Valentine (conservator la Muzeul de Ştiinţe din Miami şi unul dintre cei mai cunoscuţi arheologi submarini din S.U.A.).

Cei doi cercetători, cărora li s-au alăturat cîteva echipe de scafandri, precum şi doctorul Evans, de la Massachusetts Institute of Technology s-au deplasat imediat pe Insula Andros. Profesorul Valentine a publicat în buletinul Muzeului din Miami cîteva fotografii şi un articol în care îşi exprima părerea că aşa-numitul templu era un edificiu precolumbian, extrem de vechi, avînd în vedere modul cum se întăriseră nisipul şi cochiliile ce acopereau baza zidurilor. Dar publicaţia avea tiraj foarte mic şi nu a ajuns la cunoştinţa prea multor specialişti. Ulterior, a mai fost descoperită o structură în formă de „P", a cărei linie dreaptă are 120 m lungime. Analizînd fotografiile celor două structuri, profesorul Thomas Goedicke a relevat importanţa acestor descoperiri, opinînd că ele nu sînt în nici un caz opera naturii.

S-a pornit o controversă aprinsă, majoritatea arheologilor americani afirmînd că zidurile fuseseră ridicate în acea poziţie de... cutremure submarine succesive şi căpătaseră forma respectivă sub acţiunea apei. Cîteva luni mai tîrziu, o echipă de scafandri reuşea să aducă la suprafaţă o dală de piatră lungă de 6 m, în mod evident

prelucrată de om. Fiecare din blocurile ce compuneau zidurile avea o greutate de 25-30 tone!

Disputei i s-a pus capăt prin cercetările lui Dimitri Rebikoff. El a explorat din aer şi sub apă imensul platou scufundat care se întinde între Insulele Berry, Andros şi Bimini (numit şi Great Bahama Bank), în afara unui hidroavion special amenajat, echipa sa dispunea de cele mai perfecţionate „avioane submarine" la vremea . aceea (cunoscute sub numele de „torpile Pegase" şi folosite de marinele militare americană, britanică, franceză şi canadiană), vehicule prevăzute cu aparate de cartografiere fotogrametrică, permiţînd, asemeni sistemelor de pe staţia spaţială ***Lunar* Orbtter,** realizarea automată a unor hărţi în relief cu o precizie milimetrică.

După fotografierea în sistem „foto-mozaic" efectuată pe zone de cîte 60 metri pătraţi şi sub un unghi de 92 grade sub apă, imaginile obţinute de echipele submarine şi de cele aeriene au fost' asamblate, coroborate şi reproduse la scară, pe modele în relief. S-au putut analiza astfel cu o remarcabilă acurateţe fragmente ale marilor ziduri din est (70 m lungime şi 10 m lăţime) şi respectiv din vest (500 m lungime şi 10 m lăţime). Blocurile pătrate ce alcătuiesc aceste ziduri au fost măsurate prin metode utilizate în tehnica aero-spaţială, iar dimensiunile lor sînt impresionante: latura de 5 m şi grosimea de 0,5 m (deci avînd o greutate de 25 tone la o den sitate a rocii considerată ca minimă).

După cum declara Rebikoff:

„1) sub primul pat de pietre există cel puţin încă unul, identic. Toate sînt legate între ele printr-un strat de ciment ce depăşeşte 6 cm grosime; 2) faţada exterioară a zidului este perfect dreaptă, iar pietrele au fost aliniate şi şlefuite, în stilul de la Tiahuanaco; 3) col ţurile inferioare ale blocurilor, protejate de eroziunea valurilor, sînt perfect perpendiculare în cele trei axe; 4) laturile care au fost acoperite de ciment poartă urme clare de prelucrare cu unelte pu ternice, după cum s-a putut constata peste tot unde s-a izbutit să

fie îndepărtat stratul de liant; 5) zidurile principale sînt perfect rectilinii, orientate N-S şi paralele cu suprafaţa apei, la adîncimea de 6 m. Aceasta indică faptul că au fost ridicate pe o fundaţie dreaptă, făcută din rocă tare şi concepută de constructori pricepuţi. Altfel nu se poate explica modul cum aceste ziduri ciclopice au rezistat mii şi mii de ani la taifunele şi uraganele tropicale, însoţite de vîn-turi de zeci sau sute de km/oră şi de valuri înalte de 10 m. Astăzi nu s-ar putea face o construcţie mai solidă; 6) este de asemenea surprinzător ca aceste ziduri să fie atît de puţin năpădite de viaţă submarină (cu excepţia cîtorva vietăţi inferioare: alge, bureţi, brio-zoare şi madreporari). Unii geologi sugerează că ansamblul ruinelor a stat ascuns sub nisip de-a lungul secolelor şi numai recent a fost degajat de uraganele deosebit de violente ale anilor '60" ***(„Science et Vie",*** ianuarie 1971).

O descoperire remarcabilă este aşa-numitul „Bimini Wall" („Zidul din Bimini"), găsit în 1968 de echipa scafandrilor Jacques Mayol, Harold Climo şi Robert Angove, condusă de doctorul J. Manşon Valentine. Iată cum descria acesta construcţia respectivă: „Este un zid sau poate un drum realizat din pietre netede, rectangulare şi poligonale, de variate mărimi şi grosimi, prelucrate şi aliniate pentru a forma un aranjament evident artificial. Aceste blocuri de stîncă au zăcut multă vreme sub apă, deoarece colţurile celor mari s-au rotunjit, dîndu-le înfăţişarea unor gigantice pîini sau perne. Unele sînt însă absolut rectangulare, alcătuind pătrate perfecte, or, se ştie că liniile şi unghiurile drepte nu se întîlnesc la formaţiuni subacvatice naturale. Cele mai mari piese, avînd 3+4,5 m au fost folosite pentru a delimita cele două margini ale drumului, pe cînd cele mai mici formează un pavaj gen mozaic, acoperind porţiunea dintre laturile exterioare. (...) în zonă sînt mai multe drumuri realizate din pietre îmbinîndu-se perfect una cu alta. Aceste străzi sînt drepte şi paralele, iar cea mai lungă dintre ele este o şosea cu două laturi exterioare construite din pietre foarte mari, plate, sprijinite la fiecare capăt de stîlpi verticali (ca la străvechile

dolmene din Europa). Extremitatea sudică a acestei impresionante autostrăzi se sfîrşeşte într-o curbă executată cu deosebită acurateţe; tot acolo există şi trei scurtături care unesc braţele buclei şi sînt realizate din blocuri mari, aliniate cu precizie şi încadrate de şiruri de pietre prismatice, avînd suprafeţe şi unghiuri de o uniformitate clar artificială" (Charles Berlitz, ***„The Bermuda Triangle" - „Triunghiul Bermudelor").***

Ulterior, s-au găsit în zona Bahamas (unde sute de insule aproape plate sînt înconjurate de cîmpii submarine aflate la mică adîncime, dar întrerupte brusc de falii cu profunzimi de mii de metri) alte „şosele", compuse din dale dreptunghiulare, precum şi coloane de piatră sau chiar de marmură. Există, în unele locuri, blocuri prelungi, susţinute de patru stîlpi conici, jgheaburi mari de piatră albă, fragmente de zid puternic cimentate între ele etc.

Iniţial, aceste descoperiri au fost considerate simple formaţiuni naturale de către majoritatea geologilor şi arheologilor care nu vizitaseră niciodată zona. Un exemplu tipic ar fi arheologul american W. Harrison, amintit de revista ***„Science et Vie"*** în iunie 1971, care susţinea că „toate zidurile şi drumurile de lingă Bimini sau Bahamas nu sînt altceva decît îngrămădiri de pietre, depuse de-a lungul anilor şi modelate în aceste forme de cutremurele submarine". Faptul n-ar fi fost imposibil, în cazul unui **singur *drum,*** alcătuit din pietre de ***mărimi*** şi ***forme neregulate.*** Dar atunci cînd sînt găsite zeci de străzi şi ziduri paralele sau curbe, unite între ele de drumuri secundare şi realizate din blocuri prelucrate, ipoteza devine inconsistentă şi lipsită de sens, în afara cazului în care se aplică faimosul principiu al lui Finagle: ***„Ştiinţa*** este singura certitudine. Nu trebuie să ne lăsăm impresionaţi ***de f apte".***

Şi *fapte,* dovezi, argumente există. Explorările aeriene, care au debutat în 1968, au demonstrat prezenţa în jurul Insulelor Bahamas (zonele Bahama Banks, Andros, Bimini etc.), Cuba, Haiti şi Santo Domingo a numeroase ansambluri de **clădiri, şosele şi *fortificaţii scufundate.*** Unele dintre ele sînt piramide, domuri

gigantice sau platforme pe care se înălţau odată temple şi bastioane. Astfel, lîngă Bimini a fost descoperit un trunchi de piramidă cu dimensiunile bazei mici de 54x42 m şi jumătatea inferioară îngropată în nisip, în apropierea lui se află o şosea lată de 4 m şi cîteva coloane răsturnate. Contururile unor diguri şi ale unor bastioane rectangulare (printre care unul de 18x30 m), precum şi o serie de terase artificiale au fost găsite într-o zonă întinzîndu-se de la Bimini pînă dincolo de Insulele Harbour şi Du Chat. La Cay Lobos, vîrful unui munte submarin este înconjurat de un drum sau un zid mare, fotografiat şi localizat cu precizie.

Vestigii a ceea ce par să fi fost ***bastioane, temple, porturi*** sau incinte cu rol nedeterminat se întind şi se ramifică în jurul Insulei Bimini, într-o structură gigantică, ale cărei destinaţii rămîn necunoscute. Despre acest complex, dr. Valentine spunea, la o conferinţă internaţională: „Opinia mea personală este că multitudinea de construcţii, fortificaţii şi drumuri scufundate (...) ar putea reprezenta un centru de ceremonie, o bază militară navală sau ceva asemănător, în această ordine de idei, trebuie amintit că unele incinte sacre străvechi, cum ar fi Glastonbury Circle (49 km circumferinţă) sau desenele de la Nazca, cu linii şi imagini de animale (uneori lungi de cîţiva kilometri), vizibile integral numai de la mare înălţime (...), nu au nici un punct virtual de referinţă cu tehnologia noastră modernă, iar scopurile acestor creaţii maiestuoase sînt absolut de neînţeles pentru noi".

După 1970, unele ruine au fost curăţate de sedimente şi se disting cu perfectă claritate ca fiind în mod evident opera omului. Un oceanograf sceptic, doctorul James Thorne, a examinat amănunţit coloanele groase care susţin marile dale de piatră încastrate în „The Bimini Wall". Concluzia sa a fost că „în nici un caz natura nu putea ridica blocuri dreptunghiulare pe cîte doi sau patru stîlpi conici similari, şi asta repetîndu-se regulat pe un interval de 600 m. Deşi nu mi-a venit să cred cînd am aflat, acum mă înclin în faţa realităţii: s-a descoperit o mare civilizaţie" *(„The* ***Bermuda Triangle").*** **Un**

grup de scafandri a găsit, mai tîrziu, o podea pavată lîngă Bimini. Scufundătorii erau în căutarea unui galion spaniol căruia îi recuperaseră ancora şi, cînd au îndepărtat nisipul de pe o formă geometrică, s-au pomenit înaintea unui dreptunghi de cîţiva metri pătraţi, acoperit cu plăcuţe de mozaic frumos colorat.

Ulterior, problema a fost studiată de comandantul J.-Y. Cousteau şi de arheologul J. A. Gifford de la Universitatea din Miami. După cum remarca revista ***„Science et Vie",*** în numerele din ianuarie şi septembrie 1971, atît specialistul francez, cît şi cel american s-au alăturat părerii exprimate iniţial de Valentine şi Rebikoff, res-pingînd ipoteza unor formaţiuni naturale. Complexul de la Bahama Banks este, fără îndoială, opera unor populaţii din America. Dar care? Spaniolii, în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea? Ar fi trebuit să construiască **sub *mare,*** cu pietre uriaşe! Or, nici un document spaniol nu atestă construirea de diguri sau porturi în zona Bahamas şi nu există nici o dovadă că fundul apei s-ar fi lăsat în ultimele cinci secole. Atunci poate o civilizaţie precolumbiană locală, cum ar fi de exemplu olmecii, care au realizat impresionantele monumente şi sculpturi de pe coasta atlantică (La Venta, Baie de Capeche, San-Lorenzo, Las Choapas etc.)? însă tipul de construcţii megalitice olmece diferă considerabil de complexul scufundat, care se aseamănă mai mult cetăţilor Greciei miceniene sau celor preincaşe din Peru şi Bolivia.

Vîrsta vestigiilor de la Bahama Banks este incertă, dar datarea prin metoda C_{14} a rădăcinilor de mangrove (formaţiune vegetală tropicală, caracteristică ţărmurilor marine mlăştinoase) fosilizate printre pietre atestă o vechime de circa 12 000 de ani. Pe de altă parte, geologia submarină afirmă că, în zona Great Bahama Banks, nivelul apei a fost cu 6 m mai scăzut decît cel actual cam prin anii 6000 î.e.n. însă piramidele şi terasele sînt şi mai vechi, probabil din anii 12 000-10 000 î.e.n., cînd nivelul mării era cu 12-14 m mai scăzut decît astăzi. Echipa inginerului Rebikoff a datat prin metoda C_{14} o serie de probe dintr-o turbărie scufundată în zona Bahamas.

Rezultatele au arătat 6 000 ani pentru 4 m adîncime şi 10 000 ani pentru 6 m. Or, după cum se ştie, topirea gheţarilor după ultima glaciaţie (sfîrşită prin anii 25 000 î.e.n.) a provocat o creştere considerabilă a oceanului, inundînd, între anii 9500 şi 8000 î.e.n., zone mari din Florida şi dintre Insulele Bahamas, Bimini, Andros, New Providence, Harbour şi Du Chat (pămînturi unite odinioară în mase continentale, după opiniile geologilor). Astăzi, în mijlocul acestora există un canion subacvatic foarte adînc, numit „The Tongue of the Ocean" („Limba Oceanului"), care a fost, cu mii de ani în urmă, o strîmtoare sau un golf navigabil.

Descoperirile din Bahamas nu sînt singulare, între 1952 şi 2003, revistele **„Naţional *Geogrophic", „Nature"* şi *„Science et Vie"*** au prezentat numeroase altele. Astfel, căutînd specii rare de moluşte în adîncurile de la Milne-Edward (coasta de est a S.U.A.), directorul programului de cercetări oceanografice al Laboratorului Marin de la Universitatea Duke, doctorul Robert J. Menzies, a fotografiat cîteva uriaşe coloane de piatră pe care erau săpate semne indescifrabile. După gradul de eroziune al acestora, coloanele păreau să fi zăcut sub apă multe mii de ani.

Doi ofiţeri din Marina Militară Franceză, căpitanul Georges Houot şi locotenentul Gerard de Froberville (care au coborît cu batiscaful ***Archimede*** pînă la cea mai mare adîncime a Oceanului Atlantic), au descoperit în largul coastei nordice a Insulei Puerto Rico o scară lungă de 8 kilometri, ale cărei trepte fuseseră tăiate în roca platformei continentale. Uriaşele trepte (cu dimensiuni riguros egale) erau erodate, dar aveau o formă dreptunghiulară, obţinută în urma prelucrării cu unelte şi nu a hazardului geologic. Batiscaful ***Archimede*** a urmat această ciudată scară pînă la capătul ei, pierdut între nişte formaţiuni stîncoase unde nava nu mai putea pătrunde. Geologii sînt de părere că platforma continentală din zonă s-a scufundat prin anii 12 000-9000 î.e.n.

Pe coasta Peninsulei Yucatân au fost observate, din avion, numeroase drumuri de piatră care se continuă rectiliniu sub apă,

îndreptîndu-se spre larg. Dacă porţiunile terestre sînt greu detectabile datorită junglei care le acoperă, cele submarine sînt vizibile chiar şi din barcă, atunci cînd curenţii sau furtunile mătură nisipul ce le maschează.

în 1967, submarinul de mare adîncime ***Aluminaut*** a efectuat o misiune în largul coastelor Floridei, Georgiei şi Carolinei de Sud, descoperind întîmplător o enormă „şosea" pe fundul oceanului. Coborînd pînă la adîncimea de l 000 m, avînd peste 250 km lungime şi 20 m lăţime, acest drum este pavat cu un strat gros de oxid de mangan şi s-a păstrat atît de intact încît, atunci cînd pe ***Aluminaut*** au fost instalate roţi, submarinul 1-a putut parcurge în întregime, asemeni unui autovehicul! ***Cine construia autostrăzi pe platforma continentală acum 15 milenii?!*** Tot în anii '70, doctorul Bruce Heezen, de la Observatorul Lamont (Universitatea Columbia), a găsit o suprafaţă pavată cu dale mari, albe întinzîn-du-se pe sute de metri pătraţi în apropierea Insulelor Bahamas, iar o echipă de scafandri britanici a semnalat un uriaş bastion tronconic lîngă Insula Bimini (cel din urmă fiind filmat în anul 2002).

Unele dintre aceste construcţii sînt vizibile din avion sau din batiscafe şi submarine, însă majoritatea rămîn îngropate sub nisipul de pe fundul oceanului. După cum se ştie, ruinele'terestre acoperite de pămînt schimbă culoarea, aranjamentul sau densitatea vegetaţiei de deasupra lor. Pe baza acestor constatări şi a observaţiilor aeriene au putut fi găsite oraşe dispărute de mii de ani pe teritoriile Iranului, Irakului, Turciei şi în Asia Centrală, castre şi drumuri romane în Anglia, cetăţi şi porturi etrusce în Italia etc. Asemănător s-a procedat şi în zona Bahamas, unde pe platoul continental, aflat doar la cîţiva metri sub apă, au fost fotografiate din avion numeroase linii lungi, paralele (unele cotind în unghiuri drepte), precum şi pătrate, triunghiuri, hexagoane sau cercuri concentrice de ziduri, toate identificate după prezenţa sau absenţa ierbii de mare deasupra lor. în aceste cazuri, respectivele construcţii zac îngropate sub un strat de nisip gros de 1-3 m, după cum au dovedit-o sondajele echipelor de scafandri americani şi francezi.

Paradoxal, descoperirile din Atlantic i-au surprins profund pe arheologi. Pînă atunci, cercetările pentru găsirea unor civilizaţii pierite sub ape fuseseră concentrate în Mediterana, în special în jurul Insulei Santorin, deşi Şir Arthur Evans demonstrase încă din 1930 că aici nu era decît un avanpost al Cretei Minoice. Scafandrii din Bahamas şi de pe coastele Floridei vînau epavele galioanelor spaniole încărcate cu aur şi argint, ocupaţie evident mai rentabilă decît căutarea de ruine despre care nimeni nu ştia cînd şi de cine au fost construite. Apoi, după cum scria Berlitz, „chiar cu dovezile în mînă, un efort egal cu cel necesar explorării este cheltuit de unele cercuri ştiinţifice în vederea discreditării descoperirilor respective". Faptul pare doar în aparenţă absurd: a rescrie istoria începutului civilizaţiei umane, a schimba radical manuale şi enciclopedii, a renunţa la „certitudini" vechi de secole necesită un curaj pe care puţini oameni de ştiinţă îl posedă.

în plus, datorită acţiunii furtunilor, nisipul acoperă adesea o parte din ruinele cartografiate deja şi dezveleşte altele, dînd naştere unei confuzii permanente. După 1971, o serie de uragane şi ridicarea bancului din jurul Insulei Great Bahama, au dat la iveală cîteva formaţiuni care nu fuseseră văzute în 1968, cum ar fi o uriaşă săgeată de piatră, la S-E de South Caicos, arătînd spre S-E (în larg) şi aliniată cu un zid rectiliniu şi gros, sau o altă săgeată, de 30 m lungime, aflată între North Cat şi South Cat Cays (Bimini). Iar în anii '90-'92 au fost găsite mari structuri piramidale în trepte, plasate la 28 km nord de Bimini... Căci, aşa cum constată una din legile lui Murphy: „Dacă natura ţine întotdeauna cu părţile ascunse, ea este schimbătoare şi ceea ce a fost ascuns nu rămîne prea multă vreme ascuns".

Problema cea mai dificilă, la începutul deceniului al optulea era identificarea civilizaţiei care a realizat complexul din Atlanticul de Vest. Dovezile materiale (filme, fotografii, blocuri de stîncă prelucrată, fragmente de coloane şi jgheaburi, hărţi ale zonei etc.) au fost analizate de numeroşi specialişti: geologii şi arheologii de la

Universitatea din Miami, sub conducerea profesorilor de geologie marină dr. Cesare Emiliani şi dr. H. Ginzburg, precum şi a arheologului John Hali; în Mexic, la Muzeul Juarez, de către Don Pablo Bush Romero, expert în arheologia precolumbiană; la Paris, sub îndrumarea profesorului Lehman de la Muzeul Omului, şi separat, la Laboratorul de Geologie Dinamică al Facultăţii de Ştiinţe (de către Wladimir Nesteroff), precum şi de vulcanologul Haroun Tazieff; la Congresul Internaţional de Arheologie Submarină de la Saint-Raphael, de către toţi experţii reuniţi cu acest prilej, printre care prof. Nino Lamboglia şi M. Denis Fouquer, descoperitorul faimosului oraş grec scufundat lîngă Adige.

Concluzia a fost unanimă: nici una dintre civilizaţiile precolum-biene cunoscute, din America Centrală şi de Sud (inclusiv olmecii -şi viracochas), nu prezintă un stil arhitectural şi o concepţie urbanistică similară (unele contingenţe există, dar ele denotă cel mult contacte sporadice şi lipsite de importanţă). ***Civilizaţia oraşelor scufundate în zona Bahamas era nu numai originală, dar şi incomparabil mai veche decît cele amerindiene de pe coasta de est a celor două Americi. în plus s-a observat că similitudinile cu stilul arhitectural al constructorilor de dolmene şi cromlehuri din Anglia şi Franţa, al arhitecţilor cetăţilor şi sanctuarelor ciclopice din Grecia micenianăşi Malta, şi al primilor arhitecţi egipteni sînt remarcabile. Or, aceste popoare şi formaţiuni statale apărînd*** după ***anii 6000 Le.n. nu puteau f i, în mod evident, iniţiatorii civilizaţiei atlantice; mai curînd erau cei care beneficiaseră de experienţa şi cunoştinţele atlanţilor scăpaţi din marea catastrofă.***

VESTIGII TULBURĂTOARE

*•^

În 1973, un grup de cercetători americani şi spanioli conduşi de profesorul Maxim Asher, de la Universitatea Pipperdine (Los Angeles - S.U.A.) au descoperit şi fotografiat în largul Golfului Cadix (coasta atlantică a Spaniei), o serie de şosele pietruite, coloane decorate cu motive în spirală, ziduri şi ruine ale unor porturi, precum şi câteva zeci de mari bastioane tronconice care se continuă spre mijlocul oceanului dincolo de limita teritorială a apelor spaniole (pe atunci 12 mile marine).

Cîţiva ani mai tîrziu, nava sovietică de cercetări ***Vitiaz,*** avînd la bord o echipă de 50 specialişti, printre care şi directorul adjunct al Institutului Oceanografie al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S., prof. Andrei Aksenov, găsea, în zona munţilor marini de la jumătatea drumului între Portugalia şi Arhipelagul Madeira, vestigiile unor construcţii scufundate. După cum declara Aksenov în timpul unei escale la Lisabona, aparatele navei au obţinut o serie de imagini, dintre care opt arată ziduri şi scări ciclopice, făcute din blocuri enorme, albe, erodate şi acoperite parţial de ierburi marine. Se mai pot deosebi şi cîteva şosele pavate cu pietre dreptunghiulare, iar pe coastele munţilor au fost observate două terase aparent artificiale. După 1980, echipele comandantului Cousteau (şi unele nave militare americane) aveau să fotografieze ***drumuri pietruite*** **şi** ***construcţii uriaşe*** în largul coastelor vest-europene (Spania, Portugalia) şi est-americane (Florida, Bermude, Bimini, Puerto-Rico), argumentînd astfel concluzia lui N. F. Jirov: „în prezent, majoritatea datelor ştiinţifice atestă existenţa reală, în trecut, a Atlantidei lui Platon". Căci Platon plasa insula chiar în dreptul coastelor iberice, la o treime a distanţei dintre Europa şi America - afirmaţie care intră însă în contradicţie atît cu lungimea drumului pe mare pînă la insulă, estimată tot de el, cît şi cu descoperirile din zona Bahamas - Bermude...

Abia în ultimele decenii a fost studiată (fără a fi nici pe departe descifrată) misterioasa civilizaţie care înflorise în Sardinia prin anii 1000 î.e.n. Aparţinînd unei populaţii aparent redusă numeric, de tip protonordic, vestigiile ei sînt uimitoare, în primul rînd, aşa-numitele ***nuraghi,*** mari turnuri tronconice construite din blocuri de piatră dură, care nu sînt legate prin mortar ci rămîn în poziţie datorită propriei greutăţi şi calculării exacte a plasării fiecăruia în parte. Aceste turnuri au unul, adesea două etaje, prevăzute cu ferestre-fantă (înguste la exterior şi lărgindu-se spre interior ca la cazematele moderne), şi porţi compuse din piloni-picioare şi o uriaşă dală-buiandrug* prinse între ele prin cîte o ghermea**, ca la sanctuarul din Stonehenge.

Stilul de construcţie aminteşte de cetatea africană Zimbabwe, de Tiahuanaco, dar şi de misterioasa fortăreaţă miceniană Gla. Turnurile sînt legate prin ziduri groase şi formează incinte concentrice, greu de cucerit; pe insulă s-au ridicat însă şi numeroase sanctuare şi hipogee asemănătoare celor din Malta şi nord-vestul Franţei.

Au fost găsite statui de bronz executate cu un simţ artistic ieşit din comun şi prezentînd similitudini remarcabile cu statuile celte sau cu cele de la Mohenjo-Daro (India): zeităţi (întotdeauna feminine), printre care şi Marea Zeiţă a Pămîntului, cunoscută din mitologia celtă, ca şi .singura excepţie masculină în Pantheonul sar-dinez, Marele Zeu cu Coame; războinici cu săbii drepte, lănci cu aripioare, coifuri şi scuturi în stil micenian şi etrusc; dansatoare goale, unele surprinse în timpul unui act sexual lesbian; animale (tauri, cerbi, mistreţi).

Studiind legendele locale, obiectele şi fragmentele de vase pictate descoperite, profesorul Nino Lamboglia a remarcat similitudini

Buiandrug: grindă aşezată orizontal peste golul unei porţi, ferestre sau uşi, pentru a susţine zidăria de deasupra.

Ghermea: piesă prismatică sau rotundă, care face legătura între tocul unei uşi sau al unei ferestre şi zidărie.

Statuia Zeului cu Coarne (al războiului) ji *fecioara sacră care o păzea, în faţa unui* ***nuraghi*** *- Sardinia cea 700 î.e.n. Arhivele Comisiei Humboldt.*

tulburătoare între Creta minoică şi civilizaţia sardineză: săbiile de tip rapieră, moda feminină (bluze-corset, ce lăsau sînii goi şi fuste lungi, grele), cultul şerpilor, ceremoniile în care Marile Preotese dansau goale printre animale sălbatice sau le îmblînzeau (tauri în cazul Cretei, mistreţi sau mufloni în Sardinia).

Nimeni nu ştie astăzi de unde a venit poporul care a construit aceste ansambluri arhitecturale impresionante, cît a durat civilizaţia lui şi unde a dispărut sau din ce cauze. Pe insulă nu există urmele unei evoluţii prin faze tranzitorii, clădirile par să fi fost ridicate, folosite şi abandonate în decurs de 3-4 secole, iar populaţia ulterioară prezintă un nivel incomparabil mai scăzut...

în anul 1979 a fost organizată în Bermude o expediţie franco-italo-americană din care făceau parte, printre alţii, Charles Berlitz şi Jaques Mayol. Totul pornise de la filmul obţinut de o cameră de adîncime a unei nave americane de cercetări, care imortalizase pe peliculă un obiect piramidal de mari dimensiuni (162 m înălţime şi 126 m latura bazei), avînd două orificii situate pe laturi opuse: printr-unul apa era „aspirată", iar prin celălalt „expulzată" din ciudata construcţie. Expediţia a descoperit într-adevăr o piramidă, la 900 m adîncime, avînd un unghi de înclinare al feţelor identic cu al piramidei lui Kheops şi fiind situată la aceeaşi latitudine. Ce vechime are această construcţie?! La S-E de Mexico City (Mexic) se află o piramidă tronconică, Cuicuilco, acoperită parţial de lavă solidificată. Nu departe de ea se înalţă vulcanii din Cerro Xitle, ale căror ultime erupţii s-au produs, după cum aminteşte C. W. Ceram în cartea sa ***„Gods, Graves and Scholars"*** *(„Zei,* ***Morminte*** **şt** ***Cărturari"),*** acum circa 8 000 de ani. Ceea ce înseamnă că piramida a fost construită înainte de anii 6000 î.e.n.!

în Mexic, Columbia, Peru şi Brazilia apar mereu dovezi ale existenţei unor civilizaţii din ce în ce mai vechi. Se crezuse iniţial că mayaşii şi incaşii sînt primele popoare puternice şi prospere din America. S-au descoperit însă urmele olmecilor, apoi ale civilizaţiilor de la Chavin do Huantar, Moche, Choapas, Kotosh şi Cerra

*.

Mare Preoteasă îmblînzind un mistreţ sălbatic, în ritualul anual de cinstire a Zeiţei Mame a Pămîntului. Sardinia, cea 1000 î.e.n. (după Lamboglia).

Gallan; au fost găsite, la Pedras (Rio Utamâ-Amazonia) inscripţii parietale vechi de 8-10 000 de ani. Este greu de ignorat faptul că istoria cunoscută îşi măreşte limitele spre un trecut tot mai îndepărtat: în America prin Tiahuanaco sau Cerra Gallan, în Asia prin Chatal Huyiik sau Mohenjo-Daro, în Europa prin vestigiile de la Lepenski Vir (Iugoslavia - zona „Porţile de Fier"), în Africa prin cetatea Zimbabwe etc.

Şi totuşi, manualele de istorie prezintă piramida de la Cuicuilco ca fiind ridicată prin anii 450 î.e.n.... De ce? Pentru că, teoretic, atunci înflorea civilizaţia locală despre care s-au adunat cele mai multe date pînă în prezent! Conducîndu-se după un raţionament similar, istoricii ar putea afirma că imperiul lui Charlemagne este opera lui Napoleon Bonaparte, doar pentru că despre ultimul se cunosc mai multe date biografice...

Un caz similar a fost scos în evidenţă de cercetările profesorului Joseph Michaels de la Universitatea din Pennsylvania (S.U.A.). Efectuînd o serie de minuţioase determinări ale vitezei de absorbţie a apei în blocurile de obsidian prelucrat, Michaels a putut demonstra că marile temple şi ansamble arhitecturale din oraşul Teotihuacan nu au fost construite în anii 200 î.e.n. - cum se afirma pînă în 1970 -, ci în anii 5000 î.e.n.!

Problema nu se reduce la închistarea intelectuală a universitarilor conservatori. După 1990, ofensiva împotriva revizuirii fundamentale a istoriei lumii vii şi a omenirii în special, conform noilor date acumulate în ultimele decenii, a devenit îngrijorătoare.

Astfel, ar fi interesant de aflat cui foloseşte înlocuirea tot mai comprehensivă a istoriei, biologiei şi paleontologiei cu religia în programele şcolare... în cartea sa, ***„Le Livre du Mysterieux Inconnu" („Cartea Misteriosului Necunoscut"),*** cercetătorul francez Robert Charroux lansa un semnal de alarmă valabil pentru orice ţară, dar mai ales pentru cele europene:

„Istoria vechilor oameni albi **(Homo *Sapiens Cro-Magnon*** -n.a.), prea puţin cunoscută, nu se predă decît superficial în licee şi

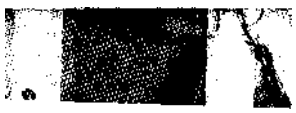

universităţi, deoarece contrazice uriaşa minciună prin care s-a substituit rolului primordial al civilizaţiei strămoşilor noştri, cel jucat de popoarele Orientului Mijlociu; realitatea este exact inversă, sumerienii şi egiptenii fiind civilizaţi de oameni albi şi blonzi sosiţi

Sacerdotă şi războinic ~ Sardinia, cea 800 te.n. Arhivele Comisiei Humboldt.

dinspre Atlantic (...)• Căci Atlantida a fost depozitara originară a ştiinţelor, artelor şi a tuturor realizărilor unei umanităţi superioare, ***Lumea noastră s-a născut în Vest*** **(...).**

Cel mai cunoscut best-seller al tuturor timpurilor este **Biblia,** care a fost vîndută în miliarde de exemplare. Prin contrast, cele mai puţin căutate cărţi sînt cele de istorie a ţărilor şi strămoşilor noştri!

Nu ştim cine a fost primul rege al Franţei, ignorăm aproape totul despre gali, dolmene şi chiar despre Merovingienii secolului VI e.n. Dar copiii noştri, descendenţi ai acestor gali, ai romanilor şi Merovingienilor învaţă la catehism genealogia unei populaţii rătăcitoare printr-un deşert pe care nu l-au văzut şi nu-1 vor vedea vreodată: lacob, fiul lui Isaac, fiul lui Abraham, fiul lui Sem şi aşa mai departe pînă la «primul om», numitul Adam, fiul lui Dumnezeu şi al unui pumn de lut după unii, al unui precedent Adam şi al unei oarecare Lilith, după alţii...".

Charroux scria aceste cuvinte în 1974. Şi, dacă situaţia s-a mai echilibrat în Europa Occidentală, în schimb, după căderea Zidului Ruşinii, fenomenul religios a cunoscut un reviriment exploziv în ţările ex-comuniste, conducînd firesc la negarea raţionalismului şi la pervertirea sistemului cultural, informaţional şi educativ cu un misticism demn de Evul Mediu timpuriu. Toate acestea, organizate de noua clasă politică, răsărită peste noapte din vechea nomenclatură, şi avînd concursul entuziast al elitelor intelectuale, cel mai adesea compromise prin colaborarea ori chiar înregimentarea voluntară în sistemul propagandistic şi opresiv totalitar, şi dornice, cam tardiv, să se „purifice" printr-o întoarcere la pseudo-valorile „Credinţei". Miraculoasa soluţie la şomaj, mizerie, dezamăgiri şi umilinţe: credinţa, care trebuie să ţină loc de demnitate naţională şi umană popoarelor est-europene...

Astăzi, puţini oameni de ştiinţă contestă existenţa unui popor străvechi, care a influenţat direct sau indirect primele civilizaţii „istorice" mediteraneene (Egipt, Sumer, Creta), precum şi, înaintea lor, populaţiile nord-africane (din Canare pînă în Hoggar) sau

HARTA ZONEI
TEOTIHUACÁN
(stadiu actual)
TEMPLUL LUI
QUETZALCOATL
MUZEU
CITADELA
DRUMUL MORTILOR
PIRAMIDA
SOARELUI
PIAȚA LUNII
PIRAMIDA
LUNII
PALATUL PĂSĂRII
QUETZAL

cele din Europa de Vest (Anglia, Franţa, Peninsula Iberică). Dar, tocmai datorită preponderenţei urmelor sale în Lumea Veche, pînă la descoperirile din 1967-1970, Atlantida a fost căutată în Mediterana, în Suedia, Spitzbergen, Heîigoland, Munţii Atlas, Caucaz, în largul coastelor iberice sau marocane, pînă şi în Sahara, oriunde numai în dreptul ţărmului american nu. Un argument de prim ordin era faptul că, pe coasta de est a celor două Americi, situaţia nu apărea atît de clară ca pe cea de vest. Căci nimeni nu putea nega prezenţa viracochas-ilor, grupări de tip Cro-Magnon, Comb-Capelle şi Brunn-Predmost în Peru, Bolivia, Ecuador şi Columbia, iar mai la nord, în Mexic şi chiar (deşi tot mai puţin numeroase) în vestul S.U.A. sau al Canadei, şi nimeni nu putea trece cu vederea dovezile de ordin antropologic şi arheologic.

în schimb, doar două populaţii estice prezentau caractere antropologice ciudate şi un nivel de civilizaţie ieşit din comun: olmecii şi mayaşii. Atît unii, cît şi ceilalţi cunoşteau existenţa unor oameni albi şi negri (de Cro-Magnon, respectiv Grimaldi?), se preocupau de astronomie şi matematică, erau arhitecţi şi sculptori de excepţie, dar nu şi navigatori; atît unii, cît şi ceilalţi au lăsat vestigii uluitoare, însă nu identice cu cele din Lumea Veche. Faptul a fost interpretat ca o dovadă a lipsei legăturilor cu ea sau cel puţin a absenţei unei influenţe originare comune. Dar aceasta nu implica automat situarea Atlantide! mai aproape de Europa sau de Africa: se consideră că primele formaţiuni statale mayaşe importante s-au cristalizat în anii 600-500 î.e.n. (deşi unul din cele trei manuscrise originale rămase de la mayaşi, ***„Codex Troanus"*** a fost redactat în anii 1000 î.e.n. şi consemnează ca dată de început a lumii Maya, anul 8498 î.e.n.), iar civilizaţia olmecă pare să se fi dezvoltat începînd cu anii 2500 î.e.n. (însă unele urme ale ei sînt mai vechi), or, la acea dată, Atlantida era scufundată de milenii! Ca şi în Europa şi Africa, supravieţuiseră, probabil, colonii, baze navale, contoare de schimburi comerciale; însă ele par să fi fost puţin numeroase în cele două Americi, atlanţii preferind, poate, legăturile cu popoarele din Europa şi Mediterana, cu care aveau concepţii şi nevoi comune.

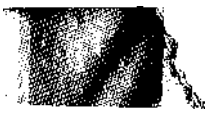

Astfel, din descrierea lui Platon se reţin patru aspecte esenţiale, caracteristice lumii atlante: ***a) necunoaşterea metalurgiei fierului, înlocuit de misteriosul oricalc (acesta nefiind un aliaj metalic conceput ca atare ci, probabil o mixtură obţinută din depozite naturale bogate în cupru, staniu, antimoniu, arsenic şi zinc, asemeni celor din ţinutul Cornwall), urmat de un bronz de calitate superioară; b) o religie politeistă, avîndu-l ca zeu suprem pe Poseidon, ca zeu protector Soarele şi ca rit principal cultul taurului, dar fiind foarte tolerantă şi prezentînd evidente accente umaniste; c) preferinţa pentru construcţii ciclopice - probabil determinată de împrejurări, întrucît insula era adesea zguduită de cutremure -folosin-du-se frecvent stilul arhitecturii „în trepte"; d) importanţa acordată navigaţiei şi schimburilor comercial-culturale cu alte popoare.***

Or, toate acestea se întîlnesc mai curînd la populaţiile vest-europene şi mediteraneene decît la cele de pe coasta de est a Americii de Sud, Centrale şi de Nord, deşi ele fuseseră, geografic, mai aproape de atlanţi. (Trebuie amintit că vegetaţia şi animalele menţionate de Platon certifică o climă subtropicală, tipică zonei unde au fost găsite construcţiile scufundate din Atlantic.) Spre exemplu, cultul taurului este prezent la cretani, egipteni, aheeni, la constructorii de cromlehuri şi dolmene din Anglia şi Franţa, dar nu şi la popoarele amerindiene; acestea construiau uriaşe complexe arhitecturale în trepte, ca şi civilizaţiile mediteraneene, dar se dezinteresau total de navigaţie; în schimb, nici unul dintre popoarele enumerate nu cunoştea tehnologia fierului. Se poate concluziona că fiece populaţie venită în contact cu atlanţii a luat de la aceştia numai ce putea mixa cu specificul ei, ori că influenţa atlanta a acţionat diferit în funcţie de distanţă şi, mai ales, de gradul înrudirii cu poporul respectiv (cele europide avînd întîietate faţă de cele mongolide).

MISTERUL OLMECILOR

U na dintre cele mai interesante civilizaţii străvechi, făcînd parte din mozaicul care poate da o imagine, fie şi fragmentară, despre tipul şi întinderea influenţelor atlante este fascinanta şi misterioasa lume a olmecilor. Despre ea, Jacques Soustelle, proeminentă personalitate a culturii franceze din secolul al XX-lea, în egală măsură competent arheolog, antropolog, istoric şi filosof, scria în remarcabila sa lucrare „Ies *Olmeques. La plus ancienne civilisation du Mexique" („Olmecii. Cea mai veche civilizaţie din Mexic"):* „O înaltă civilizaţie de un stil inimitabil, ale cărei rădăcini nu pot fi descoperite nicăieri, trecînd ca un meteor ^ la orizontul preclasic - dar o putem oare califica drept preclasică, atîta vreme cît operele sale sînt desăvîrşite, tot atît de sofisticate ca şi cele ale marilor civilizaţii amerindiene din mileniul întîi? - şi dispărînd la fel de inexplicabil cum a apărut, nu însă fără a lăsa în urma ei o moştenire care va fi transmisă din veac în veac pînă la sfîrşit, pînă la căderea aztecilor şi mayaşilor. Să remarcăm şi că această civilizaţie elevată este contemporană cu bîlbîielile arhaice (ale amerindienilor - n.a.): sculptura sa monumentală se ridica în mijlocul junglei înăbuşitoare a Golfului Mexic atunci cînd ţăranii mezoamericani de-abiaîşi modelau figurinele lor stîngace (...)

Nu ştim cum îşi spuneau şi ce limbă vorbeau aceşti olmeci (cuvîntul era folosit de azteci pentru a-i desemna pe indienii care trăiau la începutul secolului al XVI-lea pe fostele teritorii ocupate de civilizaţia din La Venta şi Sân Lorenzo - n.a.). Pînă acum cîteva decenii nici nu bănuiam existenţa lor. Apariţia neaşteptată a olmecilor în plină antichitate autohtonă (general acceptată arheologic -n.a.) a avut efectul unui uragan; schemele admise pînă atunci au fost anulate; s-a dovedit necesară revizuirea sau regîndirea lor, iar faptul nu s-a petrecut fără reticenţe (...) De aceea, nu este surprinzător

că, pînă s-a impus realitatea, lumea ştiinţifică a fost zdruncinată de nenumărate dispute şi controverse. Astăzi, nimeni nu mai pune la îndoială vechimea atinsă de civilizaţia olmecă (şi nici nivelul său uluitor - n.a.). Dar există încă multe lucruri nelămurite, şi cum ar putea fi altfel cîtă vreme numeroase aşezări cunoscute nu au făcut obiectul unor săpături sistematice, iar altele aşteaptă încă să fie localizate?".

Descoperirea civilizaţiei olmece se datorează unui explorator mexican, Jose Măria Melgar y Serrano, care a descris primul, în 1862, un cap enorm de piatră cu trăsături negride găsit cu puţin înainte la Hueyapan (regiunea Sân Andres Tuxtla, aparţinînd statului mexican Veracruz). A urmat o pauză de şase decenii, întreruptă sporadic de studii şi cercetări lipsite de anvergură: Alfredo Chavero (1886) Alfredo F. Kunz (1890), Eduard Seler (1905). Abia în 1925, danezul Farns Blom şi francezul Oliver La Farge (în acea perioadă amîndoi profesori la universităţi din S.U.A.) au explorat succesiv regiunea Los Tuxtlas (Piedra Labrada, Vulcanul Sân Martin Pajapan) şi'luncile mlăştinoase ale Rîului Tonala (frontiera dintre statele Veracruz şi Tabasco) unde aveau să descopere cea mai importantă aşezare a lumii olmece cunoscută pînă atunci: Insula La Venta.

După ce, în cartea lor de călătorie ***(„Tribes and Temples" -„Triburi şi temple"*** - 1926), Blom şi La Farge au descris amănunţit un al doilea cap colosal, similar monolitului de la Hueyapan, arheologii au început să se intereseze de această civilizaţie răsărită ca din senin - mai întîi Hermann Beyer (1927), apoi Marshall H. Saville (1929), George C. Vaillant şi Albert Weyerstall (1932). în 1938-1939 a avut loc prima campanie de săpături sistematice în zona Tres Zapotes - Hueyapan, iniţiată de Clarence Weiant şi de Matthew Stirling," omul care avea să devină unul dintre primii cercetători specializaţi în civilizaţia olmecă, legîndu-şi definitiv numele de cele mai importante descoperiri privind această lume. Săpăturile sale ulterioare (1941) în La Venta (împreună cu Philip

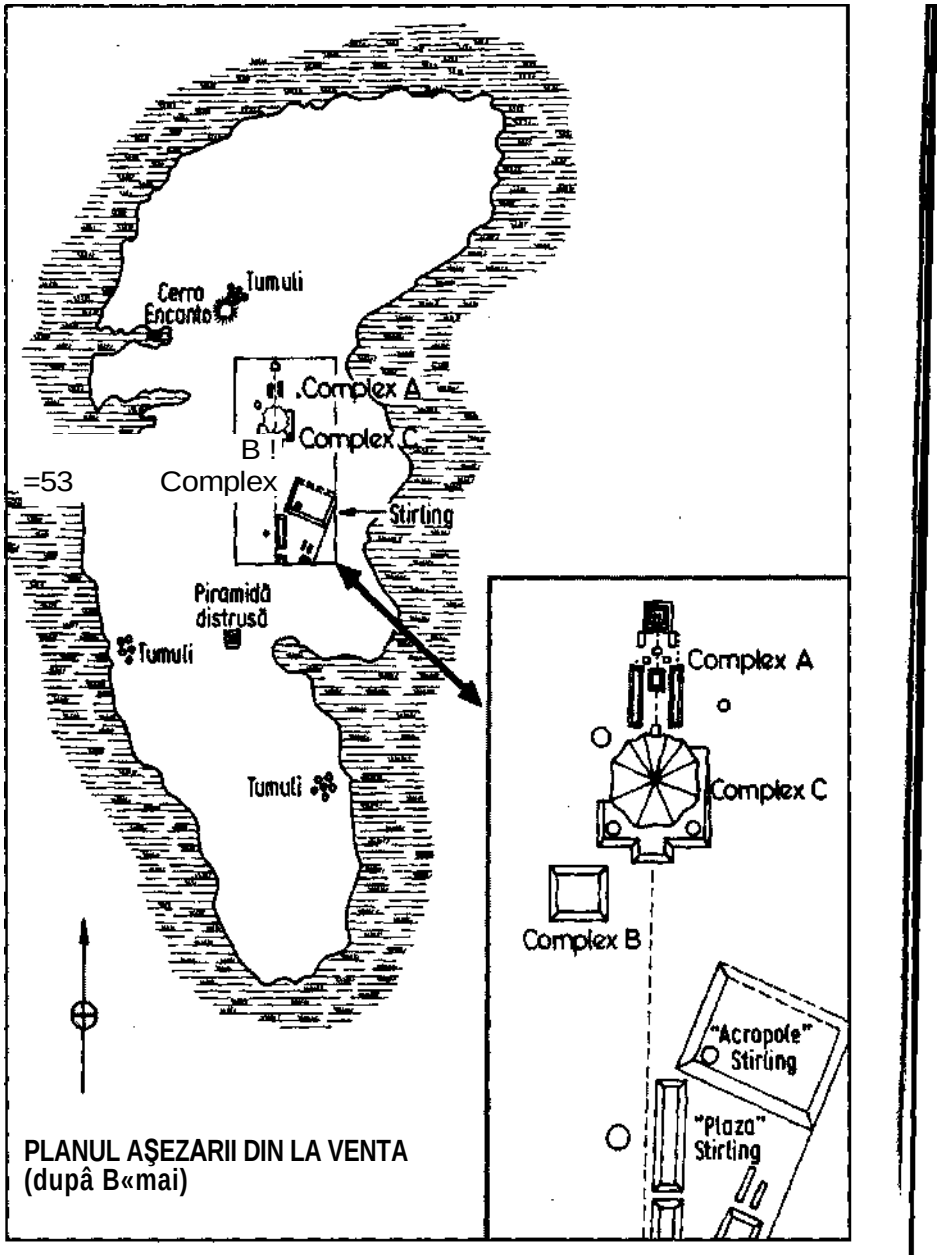

PLANUL AŞEZARII DIN LA VENTA (dupâ B«mai)

Drucker) au dus la dezgroparea unor monumente astăzi celebre: „Altarul celor cinci gemeni", „Stela Unchiului Şam", patru capete colosale, o piramidă impresionantă, aşa-numitele „ofrande masive" de serpentin etc.

Noi săpături efectuate tot de Stirling şi Drucker, dar în 1946, au dus la găsirea altor centre olmece, Sân Lorenzo şi Potrero Nuevo (aşezate pe Rîul Chiquito din statul Veracruz). Dintre ele, Sân Lorenzo a fost studiat în anii 1964-1968 şi de Michael D. Coe, arheolog la Universitatea Yale, care a constatat că, în afara celor şapte capete uriaşe şi a celor 75 de monumente de la Sân Lorenzo, olmecii construiseră chiar... Platoul Sân Lorenzo, o incredibilă colină artificială măsurînd l 200 m lungime, 50 m înălţime şi conţi-nînd sute de construcţii piramidale sau prismatic-dreptunghiulare, precum şi un sistem de canale subterane racordate la 20 de bazine de drenaj (numai pentru ridicarea acestui complex arhitectural s-au folosit milioane de tone de bazalt şi pămînt, de către un popor ce nu cunoştea roata ori animalele de povară).

în anii 1955 şi 1964, datări cu C_{14} ale unor rămăşiţe de lemn carbonizat găsite în La Venta şi, respectiv, Sân Lorenzo au stabilit că prima aşezare a fost fondată în 1154 î.e.n., iar cea de-a doua între anii 1500-1200 î.e.n. Trebuie remarcat faptul că rămăşiţele de materii organice sînt extrem de rare, scheletele de oameni sau animale fiind distruse în doar cîţiva ani de umiditatea excesivă a aerului şi solului, iar şansele de a se păşi fragmente de vegetaţie carbonizată rămînînd foarte reduse, în consecinţă, datarea lumii olmece este incertă, elementele pe care se bazează fiind ridicol de puţine -cercetările din 1984 au dus la ipoteza că principalele aşezări olmece ar putea fi cu sute de ani mai vechi decît se credea pînă atunci!

în ceea ce priveşte întinderea teritoriului stăpînit de acest popor enigmatic, lucrurile nu sînt cîtuşi de puţin mai clare. Zona „metropolitană" olmecă pare să fi avut 18 000 km^2, de la Cerro de Las Mesas şi Nopiloa (Rio Blanco - statul Veracruz) în nord-vest, pînă la Sân Lorenzo şi Potrero Nuevo (Rio Chiquito - statul Veracruz)

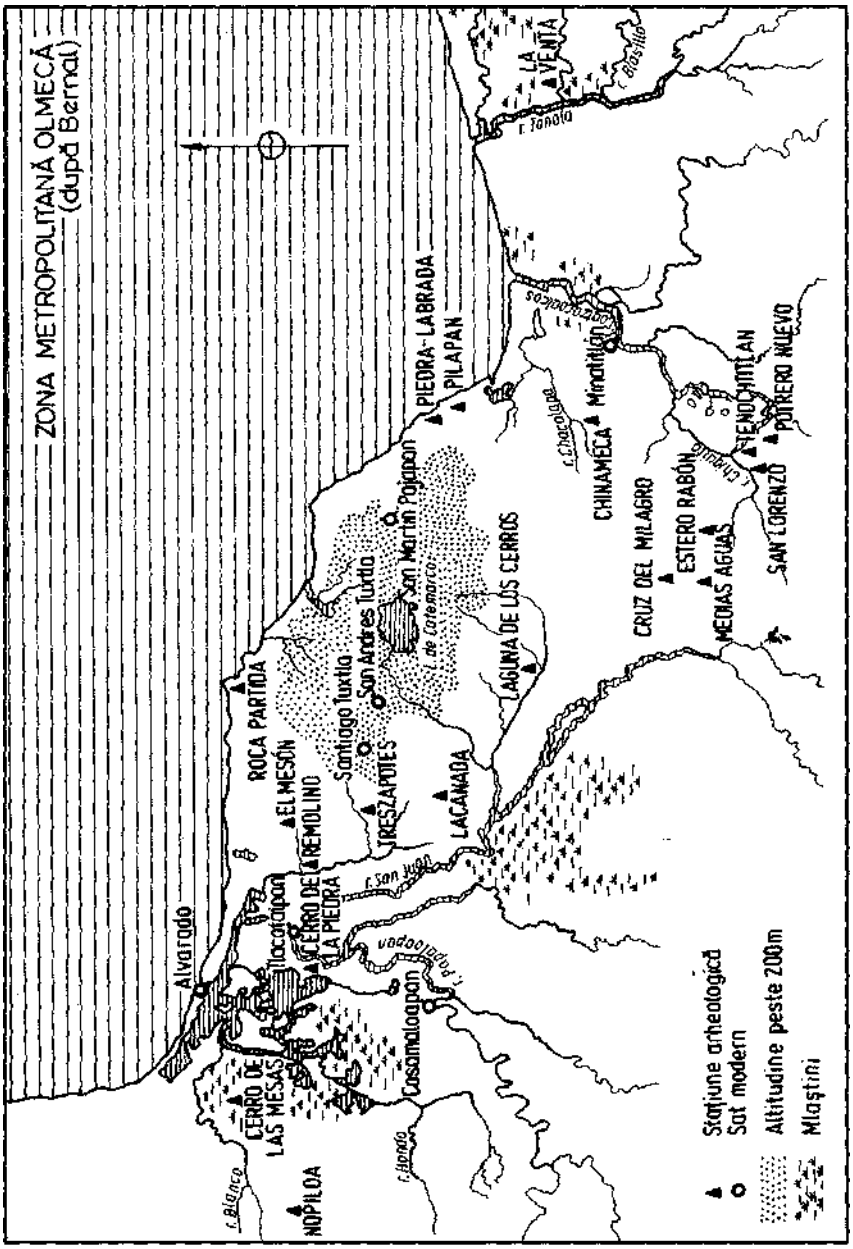
ZONA METROPOLITANĂ OLMECĂ
(după Bernal)
Alvarado
CERRO DE LAS MESAS
NOPILOA
r. Blanco
Tlacotalpan
CERRO DE LA PIEDRA
EL MESÓN
EL REMOLINO
ROCA PARTIDA
Santiago Tuxtla
San Andrés Tuxtla
TRES ZAPOTES
LAGUNA DE LOS CERROS
LACANADA
Cosamaloapan
r. Hondo
r. San Juan
r. Papaloapan
PIEDRA LABRADA
PILAPAN
San Martín Pajapan
L. de Catemaco
r. Chacalapa
CHINAMECA
Minatitlán
CRUZ DEL MILAGRO
ESTERO RABÓN
MEDIAS AGUAS
SAN LORENZO
TENOCHTITLAN
POTRERO NUEVO
LA VENTA
r. Tonalá
r. Coatzacoalcos
Stațiune arheologică
Sat modern
Altitudine peste 200m
Mlaștini

în sud şi, respectiv, La Venta (Rio Tonala - statul Tabasco) în est. în 1988 se cunoşteau în Mexic circa 45 de aşezări şi centre de ceremonie olmece (dintre care 90% în statul Veracruz şi 10% în statul Tabasco); după 1970 au fost găsite cîteva centre şi monumente de tip olmec şi în nordul Guatemalei, în zonele de junglă mlăştinoasă care fac parte din Peninsula Yucatân.

Dar inima teritoriului olmec cunoscut arheologilor după şapte decenii de săpături rămîne regiunea dintre EI Viejon şi La Venta, străbătută de trei fluvii şi zeci de rîuri şi înălţîndu-se în medie doar cu 100 m deasupra mării. Climatul ei a fost şi este insuportabil: nouă luni pe an ploi torenţiale şi trei luni o căldură umedă, înăbuşitoare, de cazan cu aburi. Totuşi, hrana, procurată atît prin agricultura sedentară (cultivarea porumbului), cît şi prin vînătoare, pescuit şi cules de fructe era mai mult decît abundentă, după cum arată detaliile fiziologice relevate de sculpturi (prezentînd în general personaje cu o evidentă tendinţă spre obezitate), precum şi construcţiile monumentale, care necesitau, fără îndoială, mase de oameni alimentaţi bogat şi variat (în special în proteine) pentru a putea depune eforturile istovitoare cerute de aceste munci titanice.

Cei care încearcă să descifreze lumea olmecă au de înfruntat dificultăţi aproape insurmontabile. După cum constata Soustelle: „Contrar popoarelor din Lumea Veche, ca sumerienii sau hittiţii, civilizaţia lor nu poate fi reconstituită cu ajutorul documentelor scrise. (Nu există - n.a.) nici tăbliţe cu litere cuneiforme, nici inscripţii bilingve sau dicţionare folosite de scribi. Mesajul olmecilor ajunge pînă la noi numai prin centrele lor de ceremonie, prin delicatele statuete, cizelate cu artă, prin gravurile şi picturile rupestre şi prin fragilele lor ceramici". Şi, desigur, prin faimoasele capete uriaşe, care le sînt caracteristice şi au stîrnit mai multe controverse decît orice alte vestigii rămase de la ei.

Din punct de vedere antropologic, olmecii sînt o problemă. Oseminte s-au descoperit extrem de rar şi, chiar dacă unele au beneficiat de condiţii particulare de conservare, au ajuns pînă în

zilele noastre prea incomplete pentru a putea permite stabilirea unui tip somatic. Un asemenea caz este cel al „Mormîntului nr. l" din Insula La Venta, un fel de „colibă" cubică făcută din coloane cilindrice de bazalt şi acoperită cu un tumulus. în interior au fost găsite osemintele a doi adolescenţi, poate chiar copii, probabil băieţi amîndoi, acoperiţi cu un strat gros de ocru roşu. Dacă inventarul funerar (statuete de jad, discuri de obsidian, oglinzi de hematit şi magnetit) s-a conservat perfect, în schimb osemintele sînt atît de distruse, încît nu s-au putut stabili cu certitudine nici vîrsta, nici sexul, nici cauzele morţii, nici rasa căreia îi aparţineau defuncţii, în aceste condiţii, singura posibilitate de a determina apartenenţa rasială a olmecilor rămîne sculptura lor.

Arheologii sînt extrem de divizaţi în această problemă: cei „tradiţionalişti" susţin că olmecii erau o populaţie pur mongolidă, avînd doar cîteva particularităţi zonale (în primul rînd obezitatea care a acţionat şi asupra trăsăturilor feţei); cei „fantezişti" susţin ipoteza migrării unei populaţii negride din Africa şi a unei populaţii albe din Europa, care au stat la originea formării poporului olmec. „Moderaţii" afirmă (şi demonstrează) că adevărul este pe undeva la mijloc. Pentru că, dacă teoriile lui R. A. Jairazbhoy, care vede în olmeci orice (egipteni, negri, chinezi, sumerieni, semiţi) în afară de indieni nu rezistă unei analize atente, nici cele ale lui Soustelle, care ignoră elementele vădit negrido-europide din fizionomia statuilor, atribuindu-le unor „particularităţi locale" (unice în amîndouă Americile şi reduse la 10% din totalul olmecilor şi aşa nu prea numeroşi?!) nu par să se apropie de realitate.

De fapt, problema este următoarea: marea majoritate a statuetelor, a picturilor rupestre, basoreliefurilor şi chiar o parte a statuilor mari prezintă acelaşi tip asiatic cu ochi oblici, mongolizi, comun tuturor populaţiilor de indieni mezo-americani, dar avînd o particularitate - faţa rotundă, nasul turtit şi buzele groase (caracteristică pentru această categorie, ce reprezenta, se pare, tipul „clasic" olmec, este statuia „Prinţul" descoperită la Cruz del Milagro,

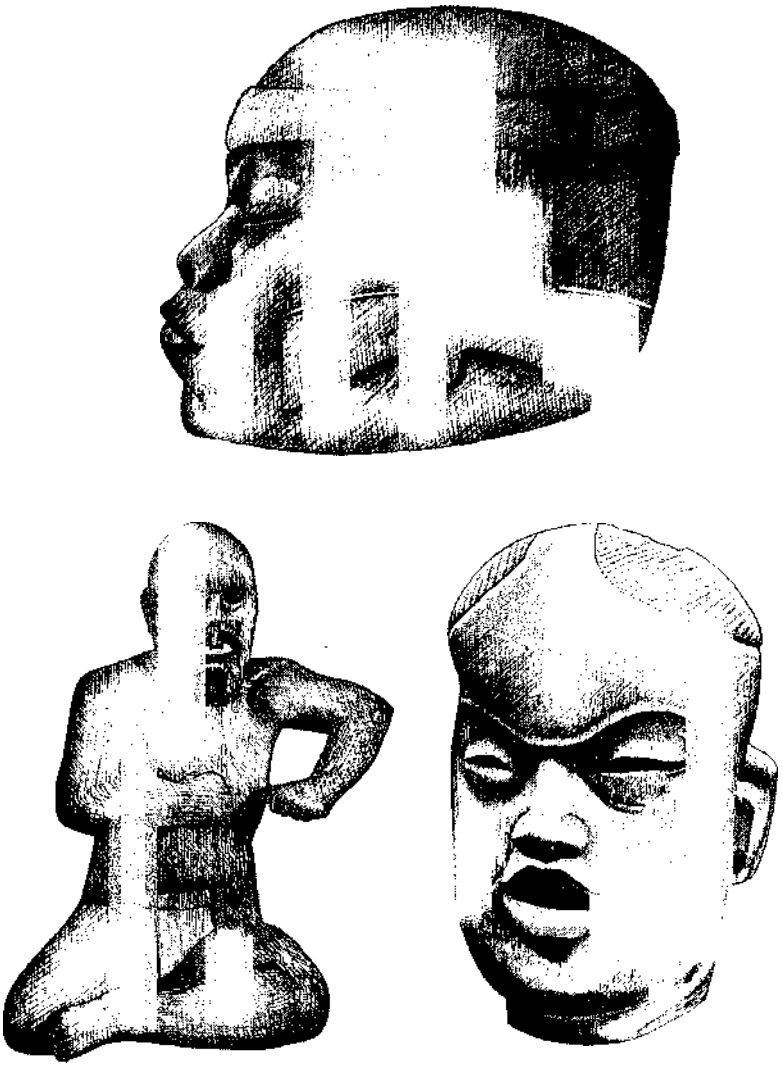

Artă olmecă veche de cel puțin 4 ooo de ani: capul colosal din Santiago Tuxla (sus); capul de tip „baby-face" din Gualupito (dreapta jos); statuia „Luptătorului" din Uxpanapa (stingă jos). Arhiva autorului.

regiunea Sayula din statul mexican Veracruz). Există însă şi alte două categorii de statui, care nu se încadrează în acest canon. Prima ar fi aşa-numita „grupare a Unchiului Şam", ai cărei reprezentanţi tipici sînt cel de pe „stela nr. 3" din La Venta şi „Luptătorul" din Uxpanapa (statul Veracruz). Acest gen de statui confirmă prezenţa unei minorităţi (plasate spre vîrful piramidei sociale) aparţinînd rasei albe: personajele au nas acvilin, barbă şi mustăţi, chipul şi corpul nu păstrează urmele obezităţii olmece, pomeţii nu protuberează, ochii nu sînt oblici, craniul nu prezintă urmele deformării după canoanele frumuseţii olmece etc.

în sfîrşit, a doua categorie o constituie capetele uriaşe. Aceşti monoliţi ajungînd adesea la 25 tone greutate (uneori chiar mai mult) redau foarte realist un tip care nu poate fi considerat exclusiv mongolid. Căci, dacă aşa-numitul „cap nr. 2" din Tres Zapotes, „capul nr. l" din La Venta şi cel din Santiago Tuxtla (singurul cu ochii închişi) au un prognatism şi nişte trăsături clar asiatice, în schimb altele, cum ar fi cel din Hueyapan, „capul nr. l" din Sân Lorenzo, dar în special „capetele nr. 2 şi 3" din La Venta şi „nr. l" din Tres Zapotes au elemente de fizionomie tipic negride - arcadele proeminente, nările mult lăţite, osul nazal neprotuberant, bărbia rotundă, buzele mai groase decît cele ale olmecilor şi reliefîndu-se clar în afară, şi, în special, acel pliu inferior dat de partea orbitală a muşchiului orbicular al ochiului, care nu este caracteristic rasei mongolide şi nu apare la alte statui olmece.

De altfel, faptul că unele capete uriaşe prezintă trăsături mixte afroasiatice, iar unele statui tip „Unchiul Şam" au ochii oblici nu înseamnă decît că artistul s-a conformat unui canon estetic la modă sau că grupările albe şi negre, minoritare, erau obligate, mai devreme sau mai tîrziu să accepte căsătorii interrasiale, pierzîndu-se treptat în marea masă a mezoamericanilor.

In sprijinul acestei afirmaţii vine şi descoperirea la Monte Alban (lîngă Oaxaca-Mexic) a unui oraş cu ziduri ciclopice, construit de olmeci pe un deal remodelat (despădurit şi terasat) pe mii de

hectare, ceea ce a necesitat îndepărtarea a milioane de metri cubi de sol şi aducerea a sute de mii de tone de piatră în blocuri de 3-20 tone fiecare. Or aici, alături de unelte, arme şi podoabe de jad, piroxen şi hematit au fost găsite numeroase desene gravate în stîncă, reprezentînd dansatori şi războinici în mărime naturală, cu trăsături indubitabil africane, dar şi o tînără femeie albă.

Capetele uriaşe, reprezentînd în opinia multor arheologi, „eroi, conducători sau mari preoţi" poartă căşti ciudate (făcute, poate, din fîşii de piele) asemănate adesea cu căştile aviatorilor din Primul Război Mondial. Este interesant de remarcat că o parte din ele prezintă un detaliu ce revine constant: curelele care se petrec pe sub bărbie au, la îmbinarea cu marginea căştii, un cerc rotund, ca o capsă metalică. Or, olmecii nu cunoşteau metalele, sau cel puţin aşa s-a dedus de vreme ce în aşezările lor nu a fost găsit nici un obiect metalic (care, oricum n-ar fi putut rezista mediului corosiv al junglei Golfului Mexic vreme de peste trei milenii). Problemele cele mai importante în legătură cu sculpturile acestea impresionante rămîn însă proveniența şi transportarea materialului, şi modul de cioplire. Dimensiunile cîtorva dintre monoliţi sînt fără îndoială şocante:

Capul nr. l din La Venta - 2,41 m înălţime, 6,40 m circumferinţă, 24 t greutate.

Capul nr. 2 din La Venta - 1,63 m înălţime, 4,24 m circumferinţă, 11,8 t greutate.

Capul nr. 4 din La Venta - *2,26* m înălţime, 6,50 m circumferinţă, 19,8 t greutate.

Capul nr. l din Sân Lorenzo - 2,85 m înălţime, 5,90 m circumferinţă, 25,3 t greutate.

Capul nr. 3 din Sân Lorenzo - 1,78 m înălţime, 4,02 m circumferinţă, 9,4 t greutate.

Capul aflat astăzi la Santiago Tuxtla (dar descoperit în regiunea Cerro El Vigia-Veracruz) - 3,40 m înălţime, 9,42 m circumferinţă şi aproximativ 34 t greutate.

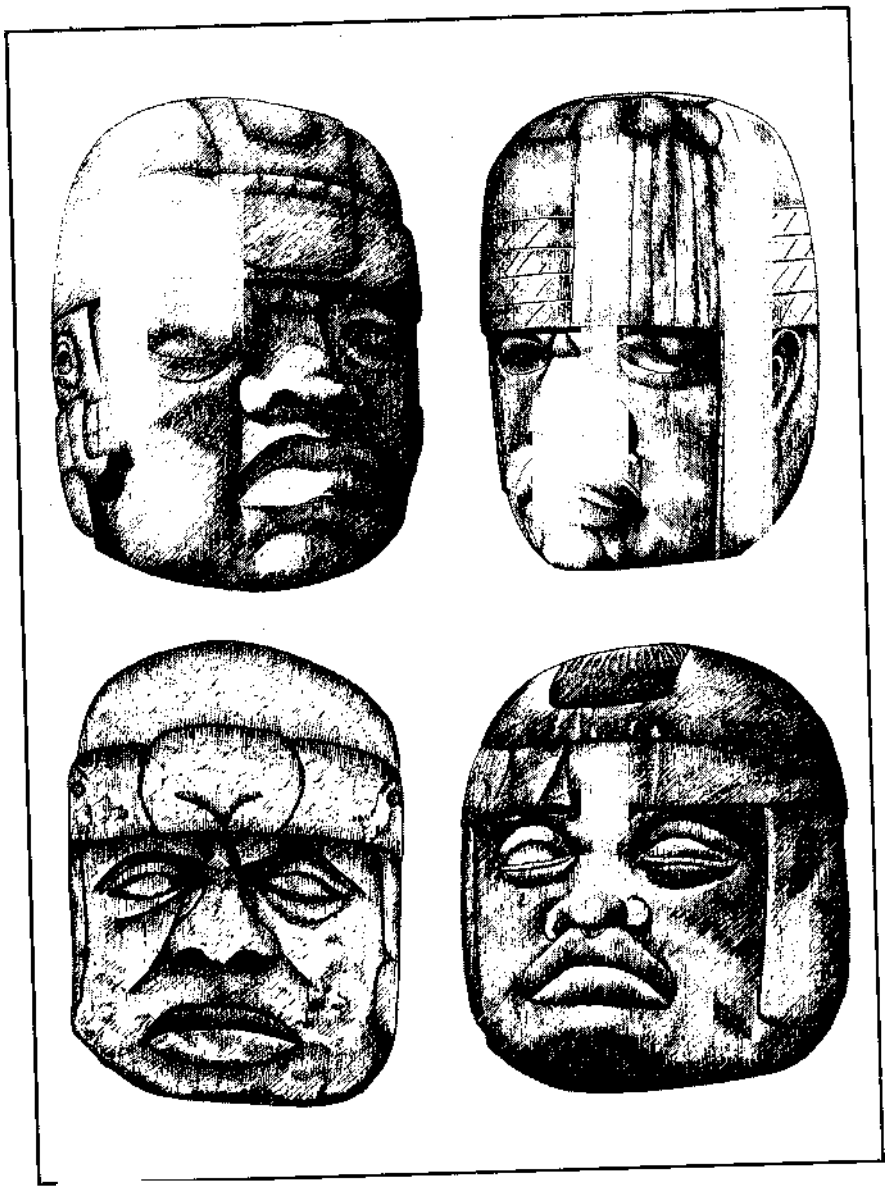

Capete colosale olmece din: Sân Lorenzo (m. l, sus stingă; nr, 4, sus dreapta; r. 2, jos stînga) şi Hueyapan (jos dreapta) - după Senano, Stirling şi Drucker.

Capetele uriaşe, ca şi o parte din monumentele caracteristice olmecilor („altarul nr. l" din La Venta: 1,85 m înălţime, 2,80 m lungime, 2,65 m lăţime; „altarul nr. 4" din La Venta: 1,60 m înălţime, 3,19 m lungime, 1,90 m lăţime; „altarul nr. 14" din Sân Lorenzo: 1,83 m înălţime, 3,48 m lungime, 1,52 m lăţime, fiecare dintre ele cîntărind între 8 şi 19 tone), coloanele cilindrice ale „mormîntului-colibă nr. *l"* din La Venta şi zecile de coloane prismatice care delimitează aşa-numita „curte ceremonială a complexului A" din La Venta (cîntărind între 700 kg şi l 000 kg una) sînt cioplite fără excepţie din bazalt dur şi greu. Celelalte statui şi monumente mari sînt din blocuri de andezit, rocă vulcanică mai puţin dură decît bazaltul, însă nicidecum mai uşoară. Or, cele mai apropiate surse de andezit şi bazalt sînt Munţii Los Tuxlas (în special masivul Cerro Cintepec) situaţi la circa o sută de kilometri în linie dreaptă de La Venta şi, respectiv, Sân Lorenzo.

Şi aceasta nu este totul. O singură „ofrandă masivă", ca aceea din La Venta (o uriaşă groapă de 8 m adîncime, 20 m lungime şi 17 m lăţime) umplută cu plăci juxtapuse de serpetin şi straturi de argilă divers colorată (totul acoperit cu pămînt) a necesitat l 000 tone de serpentin şi aproape tot atîta argilă colorată. Cele mai apropiate zăcăminte de serpentin (mineral foarte dur, rezultat prin hidroliza silicatului de magneziu) se află în bazinul Rîului Balsas şi, mai ales, pe teritoriul actualului stat mexican Puebla, găsindu-se deci de partea cealaltă a istmului ce separă Pacificul de Atlantic, la sute de kilometri vest de zona metropolitană olmecă!

Cum au fost transportaţi monoliţii de bazalt din Cerro Cintepec (dacă de acolo provin) în La Venta şi Sân Lorenzo? Olmecii nu aveau animale de povară şi nu cunoşteau roata (sau n-o foloseau), dar, oricum, aceste mijloace de tracţiune ar fi fost inutile în jungla mlăştinoasă. Din motive similare (lipsa drumurilor capabile să suporte o greutate mare, lipsa de consistenţă a solului îmbibat cu apă) nu se poate admite ipoteza tîrîrii monoliţilor pe straturi de buşteni, cu atît mai mult cu cît olmecii nu erau nici foarte numeroşi şi nici

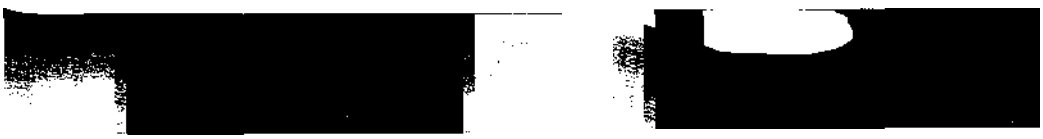

prea războinici (puţinele arme găsite sînt nişte securi de ilmenit şi cuţite de ceremonie frumos şlefuite dar nu foarte eficiente) ca să dispună de mînă de lucru ieftină, furnizată de prinşii în lupte sau raiduri. Soustelle sugerează că blocurile de piatră au fost transportate pe plute, de-a lungul coastei atlantice, din zona Los Tuxtlas pînă la gura Rîului Tonala şi apoi, urcînd pe cursul lui, pînă la Insula La Venta. Similar s-ar fi petrecut lucrurile cu pietrele pentru Sân Lorenzo, care ar fi fost aduse pînă la gura Rîului Coatzacoalcos şr*apoi în sus pe acesta şi pe afluentul său, Rîul Chiquito, pînă în apropiere de locul amplasării.

Ipoteza este seducătoare prin simplitatea ei, dar nu rezistă unei analize atente, în primul rînd, olmecii nu erau un popor de navigatori ci, aparent, de oameni ai junglei. Pescari din necesitate, făuriseră luntre monoxile care le permiteau să se aventureze pe rîuri şi fluvii, uneori la cîteva sute de metri în largul coastelor atlantice, să transporte cîteva zeci de kilograme de peşte, să urmărească broaşte ţestoase. Dar nimic din vestigiile olmece nu atestă calităţile marinăreşti obligatorii pentru construcţia şi manevrarea (cîrmirea, propulsarea) unor plute sau bărci destul de mari pentru a putea încărca greutăţi de 20 de tone (nave ale căror imagini sau rămăşiţe nu au fost găsite nicăieri de altfel). Nimic nu sugerează existenţa unei flote importante, a unei vieţi economice legate de comerţul pe apă şi ar fi ridicol să se considere că olmecii nu foloseau flota decît la transportul pietrelor pentru statui şi monumente, spre centre de ceremonie şi urbane situate în junglă, ***specific terestre.***

De ce dintre toate aşezările olmece descoperite pînă în prezent nici una nu este port la mare şi doar cîteva sînt situate aproape de fluviu? De ce nu s-a descoperit măcar o singură statuie ori statuetă, un singur basorelief sau desen rupestru care să reprezinte un personaj olmec într-o barcă, şi asta în ciuda faptului că pescuitul era o ocupaţie destul de frecventă? Oare nu este dovedită astfel lipsa de preocupare a unui popor continental pentru probleme legate de navigaţie?! Jadul albastru-verzui folosit de olmecii din

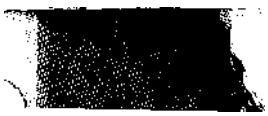

La Venta şi Sân Lorenzo nu poate fi întîlnit decît în Peninsula Nicoya (Costa Rica) şi la Guerrero, în masivele de roci metamor-fice din bazinul Rîului Balsas (Mexic) situate la 900 km şi, respectiv, 500 km în linie dreaptă de centrul zonei metropolitane. Or, printre desenele gravate pe stînci şi figurile în stil olmec descoperite în aceste locuri nu se află nici o singură reprezentare de navă. Se impune deci concluzia că miile de tone de piatră şi argilă colorată necesare construcţiilor şi artei olmece au fost aduse prin junglă, pe drumuri defrişate în prealabil. Dar de unde masele de oameni şi uneltele necesare unei astfel de întreprinderi care a putut fi realizată abia după 1950, cu utilaje speciale?!

Cum au fost desprinse şi cioplite uriaşele blocuri de bazalt şi andezit sau plăcile de serpentin? Olmecii nu cunoşteau metalurgia flerului, nici pe cea a bronzului. Nu există, pe întreg teritoriul lor, nici o urmă de extragere şi prelucrare a vreunui metal. Dar era oare nevoie ca acest metal să fie topit, turnat, forjat ca în Lumea Veche? Numeroase surse antice indică faptul că, deşi atlanţii nu descoperiseră procedeele de obţinere şi prelucrare a fierului, foloseau acest metal pentru arme şi unelte, luînd ca materie primă fie fierul meteo-ritic, fie magnetita pură, hematitul sau ilmenitul.

în La Venta au fost găsite şapte oglinzi concave făcute din hematit, magnetit şi ilmenit (oxizi naturali de fier şi fier-titaniu, foarte duri). Uneltele făurite din astfel de roci cu înalt conţinut metalic ar fi putut sparge piatra obişnuită la fel ca acelea din metal pur. Dar ***cu ce*** au fost realizate aceste unelte?! J.E. Gullberg, un specialist citat de Soustelle, afirma: „Ne este imposibil să reconstituim tehnica utilizată pentru fabricarea oglinzilor olmece (...) Faţa concavă a fost executată cu o grijă care pare să depăşească normele celor mai desăvîrşiţi şlefuitori de pietre preţioase". Experienţele au arătat că, datorită luciului fără cusur şi calculării perfecte a curburii, ele concentrează lumina solară într-o rază atît de puternică încît poate incendia chiar şi jungla veşnic umedă a Golfului. Modul de execuţie a acestor obiecte rămîne însă o enigmă, căci în zonă nu

există minerale mai dure, cu care să poată fi tăiate şi şlefuite he-matitul şi ilmenitul.

Un mister similar este „piramida" din Insula La Venta. Acest monument straniu, descoperit în 1925, dar degajat complet abia în 1968, se prezintă sub forma unui con ascuţit, brăzdat de zece şanţuri adînci, plasate la intervale regulate şi avînd pereţii taluzaţi, cu margini proeminente, ca nişte nervuri. „Piramida" este făcută din pămînt bătătorit, acoperind straturi de argilă; întrucît nu s-au efectuat sondaje nici pînă astăzi, nu se cunoaşte ce ascunde interiorul său. înălţimea monumentului este de 34 m, diametrul de 140 m, volumul de circa 99 000 m^3 - dimensiuni modeste comparativ cu Piramida Soarelui de la Teotihuacân (baza de 255x240 m, înălţimea de 73 m, volumul de 840 000 m^3), dar impresionante pentru o construcţie situată în mijlocul junglei. „Piramida" din La Venta este unică în amîndouă Americile - singurul monument relativ asemănător este uriaşa piramidă tronconică de la Cuicuilco (Mexic); dar cea din La Venta, în afara cazului că este un tumul, nu sugerează, cu aspectul ei de vulcan brăzdat de albiile lavei, decît o ipoteză - a fost ridicată pentru „îmblînzirea" unei divinităţi a Pămîntului, asociată de olmeci cu erupţiile vulcanice şi cutremurele.

Este interesant de remarcat, după cum constata Soustelle, că La Venta se află la 100 km de vulcanii din Los Tuxtlas şi că în masivele Cerro Cintepec şi Sân Martin Pajapan există numeroase vestigii olmece: capete uriaşe, altare, urme de locuinţe. Dar săpăturile arheologice au demonstrat că aşezările din munţi sînt ulterioare celor din La Venta, deci ipoteza migrării olmece din Sierra Madre în jungla Golfului ca urmare a unor catastrofe vulcanice nu pare valabilă. Totuşi, olmecii au fost un popor de munteni - altfel de ce şi-ar fi lucrat monumentele din piatră, cu atîta trudă, cînd aveau la dispoziţie lemn în cantităţi nelimitate? Practic, aşa cum observau Stirling şi Coe, nici unul din specialiştii care s-au ocupat de această civilizaţie nu i-a putut găsi patria originară.

Predilecţia pentru pietre dure folosite ca unelte, arme şi material de construcţie şi teama de vulcani nu se potrivesc cultului unui

zeu-jaguar (animal specific junglei); ori poate că ultimul a apărut o dată cu stabilirea în zonele de selva, unde jaguarul era atotputernic. Obsesia olmecilor privind această felină era atît de mare, încît mai mult de jumătate din sculpturile, basoreliefurile şi desenele lor rupestre reprezintă jaguari, oameni cu trăsături de feline sau împreunări între femei şi jaguari.

Se remarcă faptul că olmecii au introdus primii această temă în Lumea Nouă, ea neexistînd la viracochas, străvechea populaţie albă din vestul Americii de Sud; ulterior însă, aproape toate populaţiile indiene din ambele Americi au adoptat-o. Personaje mixte om-felină se întîlnesc în fortăreaţa Chavin do Huantar şi pe Platoul Sân Augustin; statuete şi desene reprezentînd împreunări între femei şi jaguari sînt frecvente la culturile Moche (este celebru capitelul unei coloane de lemn încrustate cu scoici, datînd din secolul al II-lea e.n. - o sculptură mochica tipică, redînd un jaguar care violează o femeie goală, înfigîndu-i ghearele în sîni şi urlîndu-şi izbînda) şi Chavin (în anii 1000 î.e.n. cultura Chavin subordona existenţa omenirii zeului-jaguar, care, periodic, alegea femeile demne să-i nască urmaşi).

în sfîrşit, aztecii şi mayaşii aveau mituri legate de biruinţa jaguarului asupra întregii lumi vii, iar apaşii pueblo şi unele triburi din Mato Grosso închideau fete în vizuinele de pume şi respectiv de jaguari pentru a „domoli" astfel fiarele. De altfel, doi cronicari scrupuloşi, Fernão Cardim (în 1585) şi Gabriel Soares de Souza (în 1587) aminteau că au asistat adesea, ei şi alţi portughezi, la ritualul împerecherii între jaguari şi fete indience, la triburile din nordul Braziliei. Acesta nu era o simplă metaforă, actul sexual fiind pe deplin consumat, la fel ca în ceremoniile la care fuseseră martori spaniolii în satele apaşilor pueblo. Cronicile menţionează că în cele mai multe cazuri fiarele îşi cruţau partenerele, cîteodată silindu-le chiar să le însoţească în sălbăticie, unde indiencele trăiau ca surogate de femele-pereche ale felinelor (jaguarul şi puma sînt monogami, şi, de obicei, păstrează aceeaşi pereche, dacă este posibil). De

aici nu a mai fost decît un pas pînă la legenda „oamenilor felină" ***(cot-people),*** atît de frecvent întîlnită în cele două Americi şi născută, probabil, în vremea olmecilor...

Cine au fost olmecii? Lumea lor, insuficient cunoscută, a trecut, se pare, printr-o fază formativă (anii 2500-1500 î.e.n.), una de fixare a stilurilor şi tradiţiilor (1500-1200 î.e.n.), una clasică, de maximă înflorire şi expansiune (1200-600 î.e.n.) şi a încetat să mai existe prin anii 400 î.e.n. Marile centre de ceremonii, La Venta şi Sân Lorenzo au fost părăsite, aparent fără motiv, iar uitarea s-a aşternut peste ele. Apoi, prin anii 300 î.e.n., un val de ură şi de violenţă distructivă s'-a abătut asupra acestor aşezări pustii. Populaţii necunoscute, poate mezoamericanii localnici, poate alţii veniţi din nord au depus un impresionant efort de a şterge orice urmă a civilizaţiei olmece: zidurile au fost doborîte, statuile şi altarele sfărîmate, s-a încercat pînă şi mutilarea capetelor colosale prin lovituri repetate cu blocuri de piatră, lăsate să cadă asupra lor de la înălţime. In final, totul a fost îngropat sub straturi groase de pămînt.

Iniţial, arheologii au presupus că se produsese o revoltă a populaţiilor neolmece din zona metropolitană, obligate la o muncă titanică şi fără vreun sfîrşit previzibil de către olmeci, pentru care construirea centrelor ceremoniale (cu complicatul lor ansamblu de clădiri, statui, sculpturi diverse, canale de drenaj, tumuli, „ofrande masive", coline în formă de trunchi de con etc.) era mai importantă decît păstrarea unor relaţii bune cu triburile dependente sau aliate. Dar săpăturile anilor 1970-1980 au demonstrat că aşezările olmece au fost părăsite ***înainte*** de furtuna devastatoare dintre secolele al III-lea şi al II-lea î.e.n.

De ce şi unde au plecat olmecii, de ce şi cine le-a distrus oraşele pustii, din cîte grupări de populaţii era compus întregul numit astăzi „lumea olmecă" şi ce relaţii se stabiliseră între aceste grupări, ce conflicte interne sau ce duşmani externi avea de înfruntat această lume, care-i erau scopurile, modul de viaţă, credinţele,

forma de organizare politică şi socială - toate rămîn departe de a fi clarificate. Influenţa civilizaţiei olmece asupra celor mezoameri-cane ulterioare (mayaşă, toltecă, totonacă, aztecă etc.) este evidentă şi incontestabilă. Dar cine îi influenţase pe olmeci? Arta lor, sculptura, mica statuerie, scrierea (nedescifrată), stilul de veşminte şi podoabe, urbanistica nu prezintă prea multe forme tranzitorii (capetele uriaşe sculptate în perioada „formării stilurilor" şi cele din perioada de apogeu nu vădesc nici o diferenţă de stil sau realizare), aşa-numitele faze „formative" şi „de cristalizare" (2500 -1200 î.e.n.) fiind adoptate prin convenţie de către arheologii care nu s-au putut deprinde cu ideea că o astfel de civilizaţie uimitoare a apărut „din senin".

Cu excepţia influenţelor antropologice (grupările albă şi neagră), Lumea Veche nu pare să fi contribuit (sau în orice caz nu direct) la formarea populaţiei, societăţii şi culturii olmece. Mici asemănări există, spre exemplu ***pectoralii*** (bucăţi de stofă împodobită cu pietre scumpe sau plăci de metal preţios purtate pe piept de bărbaţi), comuni demnitarilor olmeci şi egipteni; la fel şi obiceiul femeilor de a-şi lăsa sînii sau întreg bustul neacoperit, comun în Egipt, Creta, Micene, Malta, Sardinia. Mai tulburătoare sînt însă monumentele „nr. 2" din Potrero Nuevo şi „nr. 18" din Sân Lorenzo, reprezentînd cîte o dală de piatră, susţinută pe umeri de personaje masive, încovoiate sub povară. O reluare a legendei lui Atlas? Sculpturi pe această temă au mai fost găsite în Creta, Malta, Egipt, oferindu-le grecilor încă un personaj pentru fascinanta lor mitologie. Desigur, astfel de elemente sînt, momentan, prea puţine pentru a putea duce la o concluzie bine argumentată; nu este însă exclusă posibilitatea ca o parte dintre conducătorii olmecilor, acei „eroi", „căpetenii războinice" sau „mari preoţi" asimilaţi statuilor europide de tip „Unchiul Şam" şi capetelor uriaşe de tip negrid, mulatru ori afro-asiatic să fie urmaşi ai unor expediţii, contoare sau colonii atlante.

ATLANTIDA - STAPINA MARILOR

Cîte urme impresionante, cîte dovezi incontestabile despre existenţa civilizaţiei „fiilor lui Atlas" au rămas şi stau astăzi la dispoziţia cercetătorilor care nu sînt întotdeauna dornici să le vadă?! Statuile monolitice din Honduras (7 m înălţime); uriaşele piramide de la Sihuatan (Salvador), Cholula, Copan şi Palenque (Mexic); sistemele de irigaţii ciudat de asemănătoare din Yucatân (Mexic), Nielta şi Ronda (Spania), bazinul fluviului Orinoco (Brazilia), Egipt, Sumer şi Italia etruscă; picturile murale egiptene din timpul Regatului Timpuriu (3000-2778 î.e.n.) şi al Regatului Vechi (2778-2263 î.e.n.), arătînd clar diferenţa antropologică dintre castele conducătoare (tip europid pronunţat) şi populaţia autohtonă (tipuri negride, asiatice, orientale).

Folosirea unor elemente arhitecturale comune (construcţia în trepte, bolta falsă, arcada ogivală, lipsa mortarului) atît în jurul Mediteranei (Egipt, Creta, Grecia Micenianâ, Malta, Sardinia, Sumer, Fenicia), cît şi pe coastele Europei de Vest (Spania, Portugalia, Franţa), pe cele est-americane (Mexic, S.U.A., Guatemala, Honduras, Brazilia), pe insulele atlantice (Canare, Bermude) şi la ruinele scufundate descoperite în jurul acestora; tradiţia căsătoriilor cosanguine la familiile conducătoare din imperiile americane precolumbiene şi regatul egiptean; mumificarea similară a morţilor în Egipt, Sicilia, Sardinia, Malta, Canare şi cele două Americi; prezenţa unor mumii de oameni albi şi blonzi cu aceeaşi grupă de sînge în Egipt, Canare, Maroc, Sardinia, Sicilia şi Mexic; toate acestea şi multe altele nu pot fi negate sau incluse, nici măcar forţat, în vechile modele interpretative.

Cercetări americane recente au pus în evidenţă, după analiza mumiilor vechi de 4-6 000 ani ale unor prinţese egiptene, prezenţa cocainei şi nicotinei în organismul acestor tinere femei. Dar

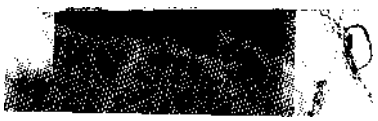

tutunul şi coca, plante care cresc în America Centrală şi de Sud, nu au ajuns în Europa pînă în secolul XVI e.n. (fiind ulterior exportate în Africa şi Peninsula Arabică). Or, nicotină şi cocaina se depun în organismul uman după ani de folosinţă regulată - ceea ce înseamnă că egiptenii antici au avut legături comerciale stabile cu amerindienii cu mii de ani înaintea „descoperirii" Americii de către Columb. Sau, că navigatori de pe coastele americane veneau regulat în bazinul mediteranean în anii 6000-3000 î.e.n.

Dar ce nave şi dispozitive de navigaţie permiteau astfel de călătorii? Un răspuns 1-ar putea constitui aşa-numita „maşinărie" descoperită în epava unei galere scufundate în anul 78 î.e.n. lîngă insula greacă Antikythera. Aparatul constă dintr-o placă pe care se află o multitudine de roţi dinţate, ace mobile protejate de tocuri, plăcuţe gradate şi o roată cu coroană dinţată, toate puse în mişcare de un arbore cilindric la care se ataşa o manivelă. Roţile şi cadranele se învîrt cu viteze diferite şi pot acţiona în grupaje independente datorită unui mecanism diferenţial selectiv, însă această inovaţie, ce permite unei maşini mecanice să efectueze simultan două sau mai multe operaţii a rămas necunoscută europenilor pînă la 1575. Majoritatea părţilor componente ale aparatului sînt gravate cu formule matematice şi date astronomice. „Maşinăria" a fost găsită în 1900, dar timp de şapte decenii modul de funcţionare şi utilitatea ei au rămas un mister. Numeroşi savanţi britanici, greci şi americani au încercat asiduu să rezolve enigma, însă reuşita a venit de-abia în 1971, cînd profesorul de Istoria Ştiinţei şi Medicinei de la Universitatea Yale (S.U.A.), dr. Derek De Solia Price, a avut ideea să radiografieze aparatul cu raze *X* şi gama, descoperind forma iniţială a pieselor de bronz şi fier, sudate între ele după două milenii de stat sub apele Mării Egee. Dr. Price studia aparatul încă din 1951, pe cînd era profesor la Universitatea Cambridge (Marea Britanic), şi găsise descrierea unei maşinării asemănătoare într-unul din manuscrisele inedite ale poetului englez Geoffrey Chaucher (autorul unei lucrări absolut neobişnuite

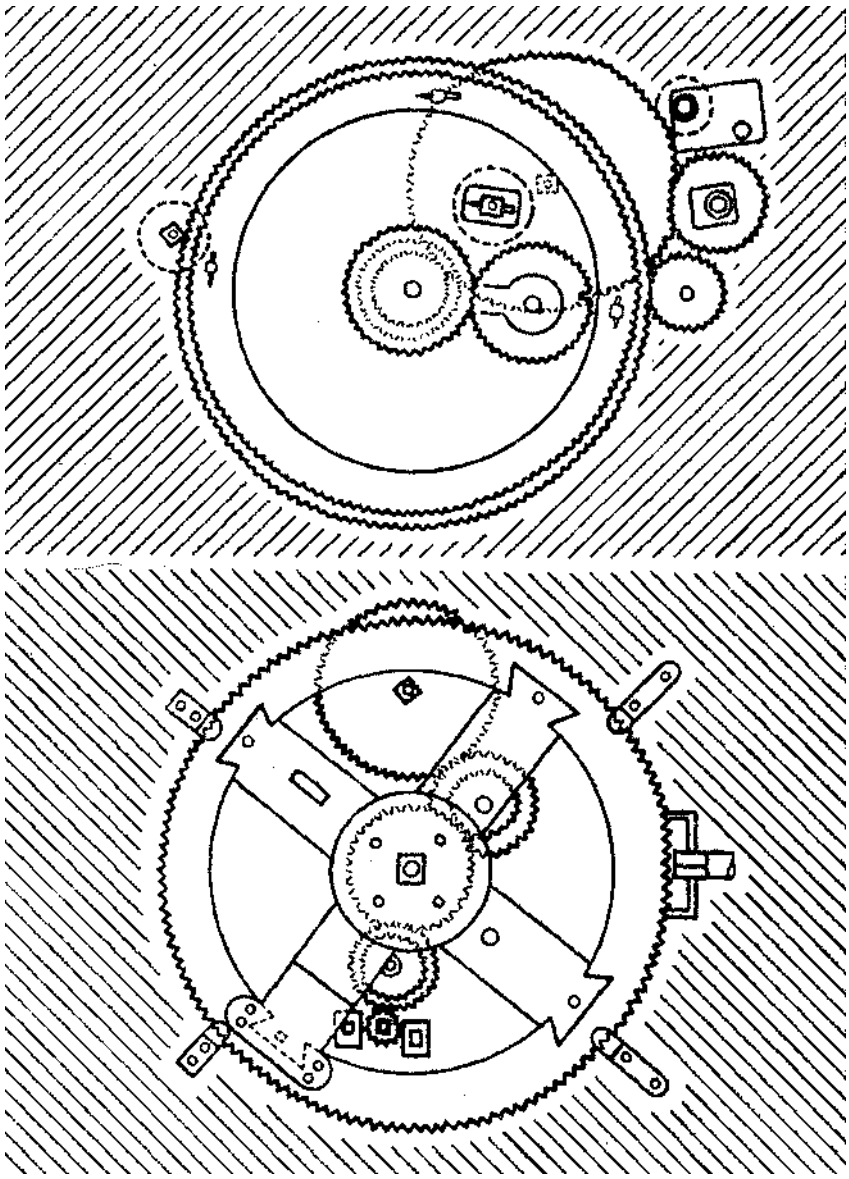

„Maşinăria" de la Antikythera. Reconstituire schematică după De Solia Price.

pentru preocupările lui literare, intitulată ***„Treatise on the Astrolabe" - „Tratat despre Astrolab"*** şi datînd din 1391).

După reconstituirea aparatului, funcţiile sale au devenit evidente: prezenta ciclurile solare şi selenare în corelaţie cu mişcările Pămîntului, precum şi poziţia tuturor planetelor sistemului nostru solar. Permitea, de asemeni, găsirea unor constelaţii importante şi a Stelei Nordului, ajutîndu-i pe navigatori să calculeze cu precizie punctul în care se aflau şi direcţia de urmat în timpul nopţii. Practic, „maşinăria de la Antikythera" poate fi considerată pe drept cuvînt precursoarea astrografelor şi girocompaselor introduse în dotarea aviaţiei de bombardament aliate spre sfîrşitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Dar era acest aparat construit de greci, de cretani, de egipteni? Sau fusese copiat după echipamentele de navigaţie atlante?

Tradiţii scrise sau orale ale popoarelor străvechi confirmă existenţa unei „ţări a oamenilor albi" în mijlocul Atlanticului, numită ***Atlan*** în America Centrală şi de Sud, *Ufa* la triburile africane ashanti şi yoruba, ***Aaru*** în Egipt, ***Avalon*** la celţii britanici etc. Interesant de remarcat, toate aceste tradiţii, fie ele sumeriene, feni-ciene, egiptene, cartagineze, etiopiene, cretane, celte, africane, mayaşe, quishe, guatemaleze sau honduriene afirmă că Atlantida a fost distrusă de erupţii vulcanice, cutremure, valuri seismice şi inundaţii postglaciare într-o perioadă cuprinsă între anii 10 000 -8000 î.e.n., dar grupurile scăpate de catastrofă, ca şi cele din colonii, baze navale şi contoare s-au răspîndit atît în Lumea Veche, cît şi în cea Nouă, contribuind major la civilizarea popoarelor de acolo, aflate la început de drum.

Mulţi istorici resping aceste relatări, ca şi pe cea a lui Platon, pe motiv că nu este posibil să fi existat în anii 15 000 - 10 000 î.e.n. o civilizaţie de forţa, bogăţia şi nivelul tehnologic, cultural şi social atribuite Atlantidei. Se consideră că unele elemente furnizate în „dialoguri" (datele despre armata, fortăreţele şi tezaurele atlante) nu pot fi decît fanteziste.

Dar Tiahuanaco, Sacsayhuaman, Cerra Galan, Machu Picchu, cetatea miceniană Gla, nu sînt cu nimic mai prejos decît descrierile lui Platon, iar stilul de a placa zidurile de apărare ale oraşelor, palatele şi templele cu dreptunghiuri de aur sau argint masiv era întîlnit la toate imperiile sud şi centr o-americane precolumbiene, ba chiar în palatele cretane şi miceniene, la apogeul civilizaţiilor respective.

După Platon, armata şi marina militară atlanta erau gigantice: **480 000** ***infanterişti, 120 000 cavalerişti, 160 000 oameni pentru echipajele carelor (10 000 care grele de transport şi 60 000 care medii de luptă) şi 240 000 marinari (cu l 200 nave de război).***

La o societate de tip sclavagist-paternalist, rurală şi agricolă, cum erau cele mai multe civilizaţii antice (un exemplu clasic ar fi cea egipteană), care nu dispuneau de maşini agricole capabile să sporească productivitatea, raportul între numărul de bărbaţi mobi-lizabili permanent şi populaţia masculină totală nu putea fi mai mare de l la 20. Deci, la o armată de un milion de oameni, populaţia masculină ar fi trebuit să fie de 20 milioane, ceea ce ridică totalul populaţiei atlante la 40 milioane de oameni (conside-rîndu-se că, în condiţii normale de viaţă, numărul bărbaţilor era egal cu al femeilor). Prin comparaţie, în societăţile industrializate ale secolului XX, o armată naţională organizată pe baza recrutării obligatorii nu putea depăşi, în timp de pace, 10% din populaţia totală masculină, care era de obicei egală cu cea feminină.

Dar în cazul Atlantidei calculul trebuie făcut în alte condiţii decît pentru Egiptul Antic. Aceasta în primul rînd pentru că atlanţii erau nu doar agriculturi sau crescători de vite, ci îşi bazau economia pe meşteşugărie şi comerţ. De asemeni, ca multe alte naţiuni insulare sau peninsulare din istorie (cretanii, micenienii, vikingii, britanicii), atlanţii îşi clădiseră un imperiu înainte de toate comercial, dispunînd de baze şi colonii în cele două Americi, Europa şi Africa. Ceea ce necesita cheltuieli mari cu armata, flota şi coloniştii,

însă datorită schimburilor comerciale şi, de ce nu, campaniilor de cucerire, aducea tezaure uriaşe în patria-mamă. Nu este deci exagerat să admitem că imperiul atlant putea să întreţină o armată ridicîndu-se pînă la 10% din populaţia masculină, trupe necesare controlului unor porţiuni imense din patru continente, în plus, unele surse egiptene (care nu au fost luate în seamă de Platon) afirmă că, la atlanţi, o parte a trupelor de elită erau alcătuite din... femei. Se atestă faptul că femeile luptătoare fuseseră organizate în adevărate commandouri - atît la cavalerie şi infanterie grea, cît şi în cadrul trupelor de infanterie de şoc ambarcate pe navele de luptă. Şi dovezile existenţei unor grupuri de femei albe, extrem de războinice, în America Centrală şi de Sud (perioada 7000 î.e.n. -1500 e.n.), în Sardinia, Europa de Nord şi Centrală (2000-1000 î.e.n.), Africa de Nord şi de Sud (5000-1000 î.e.n.) nu pot fi contestate, ele constituind prezenţe istorice concrete.

Scribii de la curtea din Thinis, capitala Egiptului în timpul dinastiilor l şi 2 thinite (perioada Regatului Timpuriu, 3000 -2800 î.e.n.) au consemnat faptul că guvernatorul unei ***nome*** (regatul fusese împărţit în 40 de regiuni administrative denumite astfel) situate pe coasta mării, la graniţa de vest, atacase echipajele a două corăbii scufundate de furtună. Cei 42 de bărbaţi şi cele 8 femei naufragiaţi pe plajele egiptene se împotriviseră cu „arme nemaivăzute, dintr-o piatră galbenă, strălucitoare" (probabil bronz, care n-avea să fie cunoscut în Egipt încă 14 secole de la relatarea scribilor) şi uciseseră 120 din soldaţii veniţi să-i captureze. Pînă la urmă, copleşiţi numeric, bărbaţii şi trei dintre femei au fost masacraţi. Cele cinci supravieţuitoare, trimise la Thinis, au devenit sclavele faraonului. Toate erau blonde (ca şi cadavrele celorlalţi 45 din echipaje, aduse la curte ca trofee), avînd pielea albă şi ochii albaştri. La Thinis au făcut senzaţie (fiind cu două capete mai înalte decît egiptenii), însă faima lor de luptătoare şi încăpăţînarea cu care refuzau să se lase „domesticite" 1-au determinat pe faraon să le vîndă şefilor unor triburi nomade din deşertul libian. Potrivit

scribilor egipteni, misterioşii războinici albi veneau „dintr-o cetate uriaşă, cu ziduri de piatră înalte pînă la cer, aflată pe malul unei mări mai întinse decît marea noastră (Mediterana - n.a.) şi situată la Apus de ea", întrucît la acea dată Atlantida dispăruse de mult în ocean, este probabil că navele veniseră dintr-o colonie atlanta de pe ţărmul vestic african sau de pe litoralul atlantic european.

De altfel, în anul 506 î.e.n., negustorul Hasron aduce în portul Cartagina o sclavă cumpărată de la triburile berbere, care o luaseră la rîndul lor de la o caravană venită din sud, dinspre Africa Neagră.

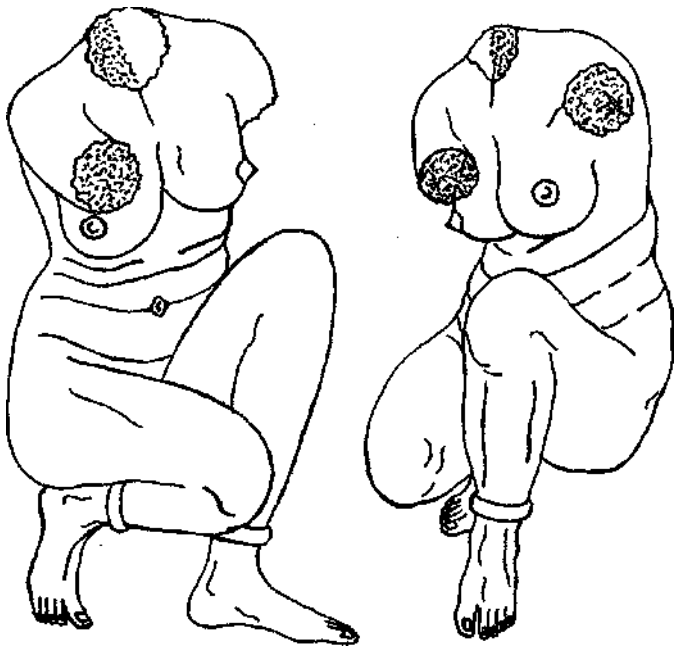

„Amazoană în sclavie" - marmură, Sardinia, cea 1000 î.e.n. (arhivele Comisiei Humboldt). Se remarcă stilul „clasic grec", prezent la o *sculptură anterioară cu cinci secole apariţiei acestui stil.*

Femeia părea de circa 30 de ani, era înaltă de aproape doi metri, avea un trup statuar, pielea albă, plete lungi, aurii şi, lucru nemaivăzut în Cartagina, ochii ei erau verzi. Berberii spuneau că vine din Sud, unde femei şi bărbaţi albi debarcaseră şi purtau război cu triburile negre. Pentru frumuseţea şi raritatea trupului ei, sclava a fost cumpărată de preoţii zeului Baal, care au sacrificat-o ritual, frigînd-o la foc mic, într-o colivie de bronz, înaintea mulţimii venită să aducă ofrande zeului. S-ar fi putut crede că femeia era europeană, dar singurele obiecte pe care le avea la ea (o brăţară lată şi o caracatiţă-pandantiv încrustată în carnea pîntecelui) fuseseră făurite dintr-un metal necunoscut cartaginezilor (nu era nici fier, nici bronz, aramă, aur sau argint).

Iată deci' că există destule urme care să ateste prezenţa urmaşilor unor colonişti albi, veniţi în Africa de undeva, de peste Atlantic. De altfel, Platon afirmă că imperiul atlant domina în anii 10 000 î.e.n. întreaga lume cunoscută de greci şi de egipteni. Or asta se putea face numai cu o armată şi o flotă impresionante.

Imperiul Incaş avea, conform extrem de amănunţitului recen-sămînt din 1531, o populaţie de 10 milioane de oameni şi întreţinea o armată permanentă de 200 000 de infanterişti, cu toate că teritoriile propice agriculturii erau puţine (din suprafaţa totală a imperiului circa 70% erau zone montane sau de selva) şi că populaţia matură (bărbaţi şi femei) trebuia să muncească la construcţia de fortăreţe şi reţele de drumuri măsurînd mii de kilometri.

în Atlantida, dacă ea a fost plasată pe linia Azore-Bahamas, situaţia se prezenta cu totul altfel. După Platon şi egipteni, aproape două treimi din insulă (circa 200 000 din cei 350 000 km^2) erau o cîmpie enormă, extrem de fertilă, restul fiind zone muntoase împădurite şi vulcani activi, printre care faimosul Munte Atlas - „cel mai înalt din lume". Acest vulcan legendar a fost identificat de Athanasius Kircher în lucrarea sa **„Mundus *Subterraneus"*** (publicată în 1665) cu grupul Azorelor, ale cărui nouă insule constituie într-adevăr piscurile unui masiv scufundat, cu înălţimea iniţială de

5 300 metri. (Astăzi, Pico Alto, vîrful cel mai proeminent are 2 320 m deasupra apei, ***dar fundul Atlanticului s-a lăsat în zonă cu circa 3 000 m acum 11-12 000*** **ani.)** însă foşti vulcani foarte înalţi se întîlnesc pe o arie pornind de la Munţii Atlas din Maroc, pînă la masivele din jurul Golfului Mexic şi este incontestabil că atît în zona Bahamas-Bermude cît şi în largul Azorelor au existat vulcani activi, deci ipoteza lui Kircher nu poate fi acceptată ca un postulat.

Solul de origine vulcanică (tip loess) conţine săruri minerale cu efect stimulant pentru creşterea plantelor, iar climatul întreţinut de vulcanii activi (vapori de apă şi dioxid de carbon) favorizează o fertilitate extraordinară. Umiditatea şi dioxidul de carbon influenţează conţinutul de carbohidraţi la plante şi parfumul florilor - ceea ce duce la o mai bună polenizare a lor de către insecte. Rezultă fructe mai mari şi mai dese pe tulpini, dar şi creşterea numărului de plante pe unitatea de spaţiu. După descrierile lui Platon, insula avea păduri de foioase şi conifere în nord, de palmieri, bambus şi mangrove în sud. Abundau şi copaci fructiferi care pot fi identificaţi cu cocotierii **(Cocos nuci/era)** şi cu bananierii ***(Musa paradisiaca).***

Atlanţii cunoşteau sistemul rotaţiei culturilor şi foloseau reţele de irigaţii enorme, complexe şi foarte eficiente - garanţie, alături de climatul favorabil, a unor recolte ieşite din comun. Iar fauna menţionată de Platon (elefanţi, aurochi, tapiri, cai, crocodili, urşi, lei) constituia o resursă extraordinară.

Dar, ceea ce este mai important, Atlantida era situată în vastul arc montan bogat în metale neferoase (aur, argint, cupru, staniu) care începe în Spania cu Sierra Morena, trece prin Madeira şi Azore şi se sfîrşeşte în Mexic, sudul S.U.A. şi nord-estul Americii de Sud. Deci excesul de metal preţios folosit pentru a plăti armata, a construi baze maritime şi fortăreţe în colonii, a duce la bun sfîrşit colosalele planuri urbanistice din patria-mamă, a acoperi zidurile de apărare, fortăreţele şi templele, nu era „fantezia" lui Platon sau a scribilor egipteni. La Tiahuanaco, în anii 9000-7000 î.e.n. zidurile erau placate cu uriaşe panouri de aur şi argint - descoperirile

arheologice o confirmă. Toltecii, incaşii, aztecii, totonacii, mayaşii aveau tezaure care întrecuseră orice închipuire a conquistadorilor; partea adusă în Europa a fost suficientă pentru a provoca o scădere dramatică a valorii aurului, precum şi prima inflaţie catastrofală din istoria medievală!

Nu trebuie uitate dovezile geologice, ***în „dialogurile" sale, Plafon susţinea că scufundarea Atlantidei s-ar fi produs în anii 9560 Le.n. or, geologii sînt de acord astăzi că marile transgresiuni marine posterioare glaciaţiei Wurm au început în anii 12 000*** **î.e.n.***, atingînd apogeul prin anii 9000-8000 î.e.n.* Chiar zone marginale din continentele cunoscute au fost înghiţite de ape: între „dorsala Atlanticului" şi coastele actuale ale Americii şi, respectiv, Europei se pot distinge, pe platoul continental, albiile croite de fluviile Hudson şi Missisippi (S.U.A.), Loara şi Sena (Franţa), Rin (Germania) etc., pe vremea cînd aceste fluvii şi teritoriile pe care le străbăteau spre vărsare mai erau încă la suprafaţă. Porţiunile de albii submerse au lungimi de 100-400 km!

Un argument de majoră importanţă pentru demonstrarea existenţei Atlantidei îl constituie teoria lui Wegener. Conform acesteia, cele două gigantice platforme continentale situate la vest (America de Nord şi cea de Sud) şi respectiv la est de Atlantic (Europa şi Asia) ar trebui să se poată îmbina perfect prin translatare.

în realitate, pe o porţiune situată între 20° şi 40° latitudine nordică (adică mărginită la sud de linia Insula Puerto Rico -Insulele Capului Verde şi la nord de linia New York - Insulele Azore - Lisabona), cele două zone de coastă nu mai sînt complementare, la fel ca pe celelalte porţiuni ce mărginesc Oceanul Atlantic. Mai precis, în dreptul ţărmului american lipseşte o bucată masivă de pămînt, ce se întindea paralel cu linia delimitată de Miami - Bahamas în sud şi respectiv Golful Delaware în nord. Zona absentă este prea mare pentru a fi umplută prin însumarea teritoriilor Insulelor Bermude, Bahamas, Azore, Canare şi Madeira,

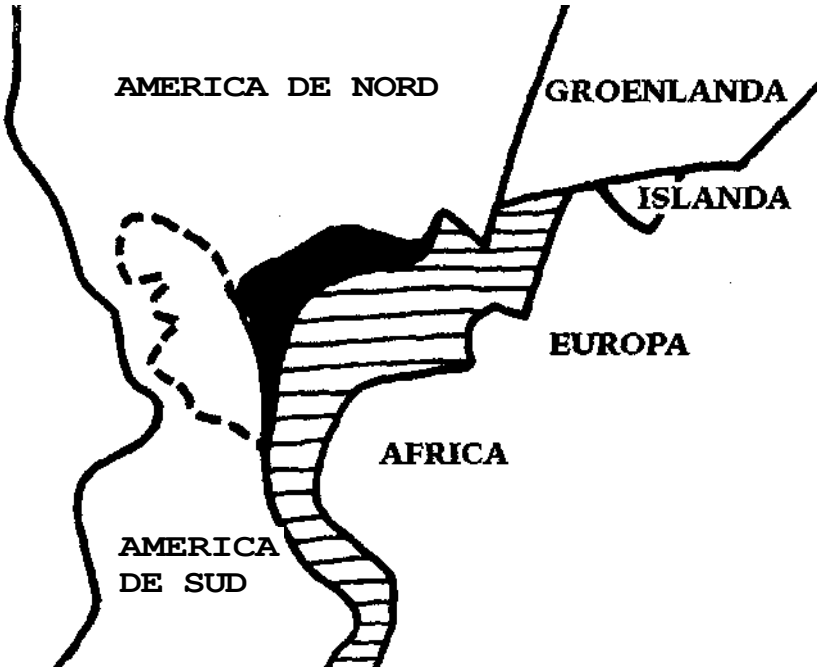

Harta *punctului de întîlnire* a *celor patru continente atlantice, prezentînd zona în proiecţie rectangulară paralelă. Se remarcă pata neagră (echivalentul insulei dispărute) necesară pentru a completa golul existent astăzi între platformele continentale aflate la suprafaţă (după Muck).*

singurele pămînturi aflate încă la suprafaţă - în fapt era un teritoriu ce se apropia de dimensiunea Marii Britanii.

De altfel, încă din anii 1883-1896, expediţia polară norvegiană condusă de Fridtjof Nansen a efectuat dragaje în zonele scufundate din jurul Insulelor Azore, Orkney, Shetland şi, mai la nord, Islanda, Faer0er şi Jan Mayen.

La adîncimi situate între l 000 şi 2 500 metri, norvegienii au găsit enorme cantităţi de cochilii, schelete şi rămăşiţe fosilizate de animale specifice apelor de suprafaţă - ***concluzia a f ost că ele au***

pierit din cauza unei „căderi" bruşte a fundului mării cu circa 2 000 metri, acum 10-15 000 de ani.

S-a mai observat că, atît în zona Azorelor, cît şi în apropiere de Bahamas şi Bermude, stîncile submarine (majoritatea de origine vulcanică) sînt ascuţite, abrupte. Aceasta nu se putea întîmpla decît dacă fundul oceanului s-a scufundat relativ recent, o perioadă mai mare de 20 000 de ani producînd cu certitudine profile rotunjite de eroziune, în sfîrşit, în anul 1900, nava de cercetări Gauss a dragat o bucată de sediment din Romanche Trench (7 300 m adîncime), o crevasă ce porneşte de la platoul continental liberian, traversează Dorsala Atlanticului şi se pierde spre Cuba. în acest sediment s-a găsit globicerină - substanţă secretată de microorganisme tip plancton, care trăiesc numai la adîncimi de 2 000-4 500 m. ***Ceea ce înseamnă că Romanche Trench era, acum 10-15 000 de ani, cu cel puţin 2 800 metri mai aproape de suprafaţă!***

UN SFSRS!T APOCALIPTIC

Este cunoscut că în Atlantic există numeroşi vulcani care au fost şi, în unele cazuri, mai sînt încă activi; ei sînt plasaţi în Insulele Jan Mayen, Islanda, Azore, Capului Verde, Madeira, Sf. Helena, Tristan da Cunha, Diego Alvarez, Orkney de Sud, Antile şi se continuă pe cele două continente opuse, cu lanţul vulcanic din Spania şi, respectiv, cu uriaşii vulcani din America Centrală şi cu zona Charleston (Carolina), un important centru seismic de origine tectonică. Majoritatea probelor colectate din aceste regiuni au prezentat urme de erupţii ce ***acoperă*** stratul corespunzător ultimei mari glaciaţiuni. Astfel se certifică una sau mai multe catastrofe vulcanice corespunzînd (sau poate constituind motivul) sfîrşitului Epocilor Glaciare, după cum au demonstrat cercetători reputaţi, ca Termier, Piggot, Pettersson şi Muck.

***Ceea ce s-a întîmplat acum circa 10-12 000 de ani a f ost o explozie în lanţ a majorităţii acestor vulcani din Inelul Atlanticului* Central.** Cauzată de o deplasare a plăcilor tectonice continentale (după Pettersson) ori de impactul unui gigantic aste-roid de $2xlO^n$ tone în largul actualei coaste americane din zona oraşului Charleston (impact de forţa unei explozii termonucleare de 30 000 de megatone - după Muck), catastrofa a schimbat nu doar aspectul Terrei pe suprafeţe enorme, ci şi istoria lumii vii, în special istoria umanităţii. Efectele ei sînt cunoscute: ***grăbirea dezgheţului calotelor glaciare, dispariţia a mii de specii de plante si animale şi favorizarea dezvoltării altora, distrugerea* protocivilizofiilor *originare, Atlantida si Pacifida, si răspîndirea grupurilor de supravieţuitori în toate continentele, ca factori ce au stat la baza înfloririi* civilizaţiilor „istorice".**

Cum a fost posibilă o erupţie de acest gen? Crusta solidă a Terrei are 40-50 km grosime medie, în zonele cu vulcani activi ea se

subţiază considerabil (fiind doar de 15-20 km) şi o astfel de regiune este cea cuprinsă în „Inelul de Foc al Atlanticului". ***Explozia simultană a mai multor vulcani din zona, provocată în primul rînd de ridicarea nivelului magmei, a deschis zeci de cratere prin care apele oceanului s-au revărsat peste lava cu temperaturi de mii de grade, ce ţîşnea din interiorul Pămîntului.*** Rezultatul: de la Jan Mayen în nord pînă la Tristan da Cunha în sud, inimaginabile cantităţi de lavă au mixat *cu apa* rece din adîncuri, producînd vapori supraîncălziţi ce au urcat în atmosferă, ducînd cu ei gaze toxice, particule de praf, bombe tectonice, milioane de metri cubi de piatră ponce, ridicînd valuri tsunami de zeci, poate chiar sute de metri înălţime, formînd nori negri de mărimea unui continent.

Analizînd rezultatele exploziei vulcanului Krakatoa din Strîm-toarea Sunda (26-27 August 1883), Otto Muck a constatat că: din cei 33 km^2 ai Insulei Krakatoa, 20 km^2 au fost spulberaţi de erupţie; lava ejectată a avut un volum de 100 km^3; înălţimea coloanei de fum şi cenuşă a fost de 30 km; valul tsunami care a străbătut Oceanul Planetar de la Capul Bunei Speranţe pînă la Capul Horn a avut 140 m înălţime; tunetul exploziei a fost auzit pe o rază de 4 200 km în jurul insulei; masa de piatră ponce căzută în apă după erupţie (circa $8xl0^{10}$ tone) a plutit în Strîmtoarea Sunda timp de 2-3 ani, împiedicînd navigaţia, după cum relata savantul suedez Svante Arrhenius.

Extrapolînd datele la erupţia simultană a 25 de mari vulcani, Otto Muck a calculat că fenomenul a prezentat următoarele caracteristici: ***valuri tsunami de 400 m înălţime propagîndu-se de la Polul Nord la Polul Sud şi reverberînd în Pacific, dar lovind cel mai greu coastele atlantice ale Americii de Nord şi Centrale, Europei şi inundînd Mediterana pînă la a-i ridica temporar nivelul cu 100-200 m; zona de activitate vulcanică a acoperit 500 000 km^2; lava ejectată a avut un volum de 2 milioane hm^3 şi o greutate de $SxlO^{15}$ tone. Datorită golirii***

rezervorului atlantic de magmă, fundul oceanului a colapsat în cavitatea goală, scufundîndu-se cu 2 000-4 000 m de la Jan Mayen pînă la Azore şi Jristan da Cunha şi de la Bermude pînă spre Bahamas si Puerto Rico; peste 20 milioane de km^3 de apă au erupt sub formă de vapori fierbinţi; nivelul Atlanticului a scăzut cu 40 m; circa 3x10^{13} tone de dioxid de carbon au fost eliberate în atmosfera terestră (de trei ori nivelul existent astăzi), ceea ce a creat un efect de seră cu rezultatul imediat al topirii gheţarilor ce acopereau parţial emisfera nordică. Ploile care au inundat Europa, Nordul Africii, Orientul Mijlociu, cele două Americi şi Asia Centrală au durat decenii, poate chiar secole, totalizînd o cantitate de 2xl0^{16} tone apă şi 3xl0^{15} tone cenuşă vulcanică - împreună cu topirea calotei nordice, ele au provocat creşterea nivelului Oceanului Planetar cu 250-400 m; exploziile au ridicat la 200-300 km altitudine un ecran de particule fine care a ascuns Soarele pe o perioadă de 2-3 luni.

în sfîrşit, efectul cel mai direct a fost scufundarea Atlantidei, atît a pămînturilor din zona Bermude - Bahamas - Puerto Rico, cît şi a celor din zona Azore - Madeira -Canare.

Speculaţii? Ipoteze? Nicidecum. Dovezile abundă - numai că ele trebuie căutate.

în 1898, o navă puitoare de cabluri transatlantice a scos, de la 3 000 m adîncime, într-un punct situat la 47° latitudine nordică şi 29°40' longitudine estică (aproximativ 900 km nord de Azore), fragmente de lavă vitrificată avînd o compoziţie chimică tipică bazaltului (tahilită). Bucăţile de lavă se află astăzi la Muzeul Şcolii de Mine din Paris şi geologii consideră că ele nu s-ar fi putut forma decît la o presiune atmosferică normală, pe cînd zona era la suprafaţă; în plus, tahilită se dizolvă în apă sărată în maxim 15 000 de ani, deci erupţia trebuie să fi avut loc în anii 12 000-9000 î.e.n., din moment ce fragmentele prezintă margini ascuţite, neerodate. Şi

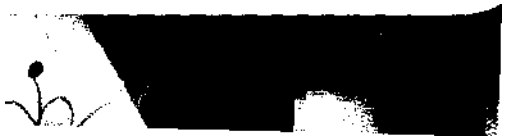

nava rusă de cercetări oceanografice ***Mihail Lomonosov*** a găsit în Atlanticul de Nord, în apropiere de Azore, un munte submarin pe care există urme de vegetaţie fosilizată, veche (după estimările Măriei Klionova, profesor de mineralogie şi geologie, aflată la bordul navei), de aproximativ 15 000 de ani. După cum s-a menţionat, încă din 1665 Athanasius Kircher susţinea că Azorele sînt munţi din Dorsala Atlanticului, scufundaţi cu mii de ani în urmă - fapt uluitor, pentru că aceste descoperiri au avut loc abia în secolul al XX-lea, după ce fundul oceanelor a fost cartografia! cu mijloace moderne!

în sfîrşit, iată şi confirmări venind dintr-o direcţie neaşteptată: zoologia. Este cunoscut faptul că unele specii de petreli (atît din familia ***Procellariidae,*** cît şi din familia ***Hydrobatidae)*** fac adesea, în cursul migraţiilor dinspre Antarctica spre America de Nord şi Europa, nişte ocoluri inexplicabile, spre un anumit loc din Oceanul Atlantic, unde nu există pămînt: o zonă situată la intersecţia diagonalelor care ar uni Brazilia cu Spania şi respectiv Peninsula Florida cu Insulele Capului Verde. Or, petrelii, păsări în general marine, nu caută pămîntul pentru a se odihni sau a se hrăni, ci exclusiv pentru cuibărit - nu cumva, în memoria speciei le-a rămas imprimată existenţa unei întinderi de uscat situată în centrul Atlanticului, unde îşi puteau face cuiburile cu mii de ani în urmă?

Al doilea caz deosebit de interesant este cel al anghilelor (ordinul ***Apodes,*** familia ***Anguillidae).*** Aceşti peşti de apă dulce prezintă două forme ecologice ale aceleiaşi specii: anghila europeană ***(A. anguilla)*** şi cea americană ***(A, rostrata),*** între care există diferenţe fiziologice absolut minore şi nici o diferenţă de comportament. Adulţii ambelor specii migrează periodic pînă în mijlocul Atlanticului, mai precis în Marea Sargaselor, pe care o folosesc ca loc de reproducere şi depunere a icrelor. Din icre se dezvoltă leptocefalii, peştişori cu aspect de frunză de salcie, care, după un timp, îşi schimbă forma şi culoarea, devenind vermiformi şi

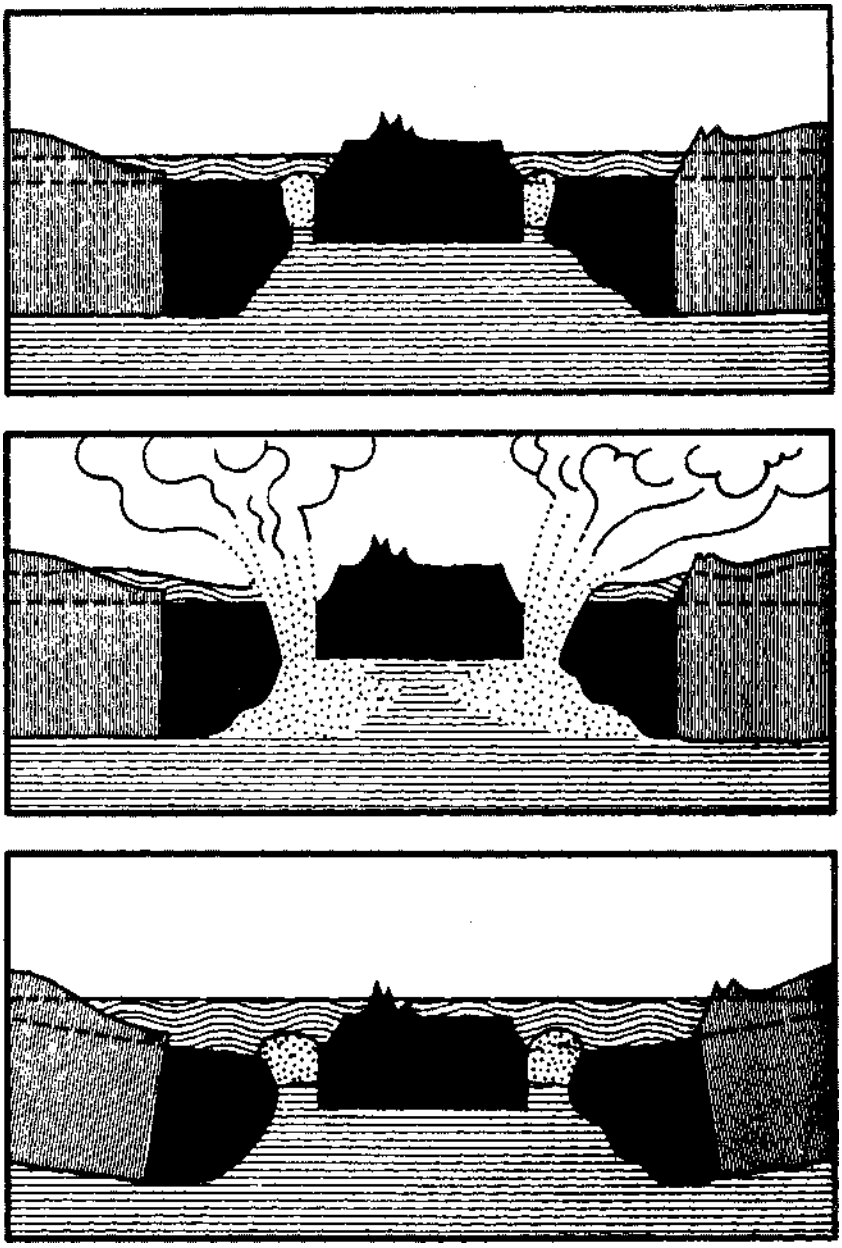

Etapele scufundării Atlantîăei *(după Muck):*

sus - insula are o suprafaţă situată deasupra apei (probabil cu altitudini de 40-1000 metri) ji *este ancorată în cele două platforme continentale ce o flanchează, prin „dopuri" de magmă compresată;*

mijloc *- enorme erupţii vulcanice proiectează în aer magma (5xl0^{15} tone), arundnd asupra continentelor american, european* ji *african uriaşe cantităţi de apă* fi *de gaze asfixiante. Baza insulei începe să se scufunde;*

jos - insula s-a afundat; la fel porţiuni din coastele celor trei continente, precum ţi platformele continentale respective.

transparenţi ca sticla. Ei încep o migraţie inversă cu durata de trei ani, în care pier pînă la 70% din exemplare, în vreme ce caută marile fluvii europene şi americane. Numai femelele pătrund pe cursul acestor ape dulci, curgătoare, unde trăiesc cinci ani, pînă ating maturitatea sexuală; masculii aşteaptă în apa sărată din dreptul coastelor ca ele să se întoarcă, împreună pornesc înapoi spre Marea Sargaselor, parcurgînd traseul în doar 140 zile, în cadrul unei uriaşe procesiuni, atacate continuu de păsări, cetacee şi peşti. Supravieţuitorii se acuplează, depun icrele şi mor înainte de ieşirea noilor larve, odată cu care ciclul reîncepe.

Migraţia anghilelor este de neînţeles pentru zoologi: chiar dacă larvele se folosesc de Curentul Gulf Stream ca să ajungă în Europa, călătoria rămîne prea lungă şi riscantă pentru specie. Oare nu este posibil ca aceşti peşti să se fi îndreptat iniţial spre pămînturi situate mai aproape de Marea Sargaselor, atît în zona Azorelor cît şi în cea a Bermudelor, şi pe care le caută zadarnic, de mii de ani, obligaţi de informaţiile conţinute în cromozomii specifici?

Atlantida lui Critias şi Platon n-a fost o legendă, după cum n-au fost „mituri" nici relatările despre ***Curentul Gulf-Stream*** (cu ramurile caldă şi rece), ***cele două Americi situate la vest de Atlantida*** şi ***Marea Sargaselor,*** despre care Platon n-avea, teoretic, de unde să fi aflat ceva. Acest minicontinent este localizat relativ precis (deşi viitorul rezervă în mod sigur alte surprize cu

„Scufundarea Atlantidei în Marele Potop" care a dus la sfîrşitul Lumii Vechi şi la pieirea celor două protocivilizaţii originare, cea atlantică şi cea din Oceanul Pacific. Suprema ironie a istoriei face ca oamenii luminatului şi raţionalului secol al XlX-lea să fi luat mai în serios Potopul biblic despre care se presupunea că a avut loc în Orientul Mijlociu, decît catastrofalele inundaţii care au schimbat geografia pămînturilor din bazinele Atlanticului şi Pacificului şi care sunt atestate geologic astăzi. Gravură de Gustave Dori, ilustrînd o enciclopedie franceză publicată în 1868. Arhiva autorului.

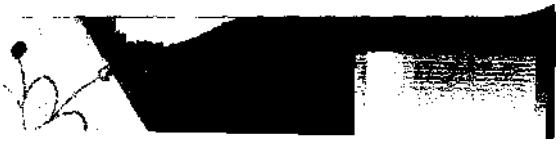

privire la întinderea şi configuraţia sa geografică), dar tipul rasial al atlanţilor (europid, avînd atît trăsături nordice, cît şi mediteraneene) este încă neclar şi civilizaţia lor poate fi studiată numai prin intermediul „urmelor indirecte", al influenţei sale asupra olme-cilor, mayaşilor, egiptenilor, cretanilor, populaţiilor din nordul şi sudul Africii, din bazinul Mediteranei şi din vestul Europei. Or, este sigur că mileniile şi particularităţile locale au schimbat considerabil modelele iniţiale, astfel încît despre cultura şi civilizaţia atlanta nu se pot face decît presupuneri.

Poate că descoperiri ulterioare vor completa imaginea despre această lume fascinantă; dar pentru ca ele să devină posibile este nevoie de cercetări susţinute, nu de încercări disperate de a ascunde adevărul. Căci, aşa cum spunea naturalistul francez Georges-Louis de Buffon: „Trebuie să adunăm fapte pentru a avea idei!".

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

LUCRĂRI DE SPECIALITATE, PUBLICISTICĂ, ENCICLOPEDII, ATLASE:

BENNET, W.C., ***Ancient* Arts of *the Andes,*** New York, B.M.C., 1954 BERLITZ, CH., ***The BermudcrTriangle,*** Granada, Panther Books, Granada Publishing Limited, 1975 BERNAL, L, **The *Olmec World,*** Berkeley, University of California, 1969 BLOM, E, and LA FARGE, O., ***Tribes and Temples,*** New York, U.P. Ltd., 1926 BORD, J. and C., ***Ancient Mysteries ofBritain,*** London, Grafton Books, 1986 BRIARD, J,, TETRY, A., VIEL, R., ***La Prehistoire,*** Paris, Librairie Larousse, 1977 BURLAND, C.A., ***The People of the Ancient Americas,*** London, Feltham, 1970 BURLAND, C.A., ***Peoples of the* Sun,** London, Weidenfeld and Nicolson, 1976 BUSHNELL, G.H.S., ***Ancient Arts of the Americas,*** London, Thames and Hudson, 1967 CARNAC, R, ***L'Histoire commence ă Bimini,*** Paris, Robert Laffont, 1973 CASTILLO, B.D. del, ***The Discovery and Conquest of Mexico,* 1517-1521,** New York, Farrar, Strauss and Cudahy Inc., 1956 CHARROUX, R., ***Le Livre du Mysterieux Inconnu,*** Paris, Robert Laffont, 1974

CLARK, G., **WbrîfJ *Prehistory,*** Cambridge, Cambridge University Press, 1977 COLLINS, D., ***The Humon Revolution - From Ape to Artist,*** Oxford, Phaidon Press Limited, 1976
HEYERDAHL, TH., ***The Ra Expedition,*** London, Forum, 1971
HIGGINS, R.A., ***The Greek Bronze Age,*** London, 1970
KANTOR, H., ***The Aegean and the Orient in the Second Millenium BC,*** Bloomington, University of Indiana, 1947 LEROI-GOURHAN, A., ***Le Prehistoire de l'Art Occidental,*** Paris, Editeur a Paris, 1965 LUCE, J.V., ***The End ofAtlantis,*** London, 1969 MASPERO, G., ***Egypte,*** Paris, Hachette, 1911 MATZ, FR., ***Kreta, Mykene, Troja,*** Stuttgart, J.G. Cotta'sche Buchhandlung Nachf. GmbH., 1957
MAUROIS, A., ***Histoire D'Angleterre,*** Paris, Fayard et Cie, 1967
MUCK, O., ***The Secret ofAtlantis,*** London, Collins, 1978
PALMER, Z.R., ***Mycenaeans and Minoans,*** London, 1961
SCRANTON, R.L., ***Aesthetic Aspects of Ancient Art,*** London, 1967
SNODGRASS, A., ***Early Greek Armour and Weapons,*** Edinburg, 1964 SOUSTELLE, J., ***Leş Olmeques. La plus ancienne civilisation du Mexique,*** Paris, Arthaud, 1979 WAECHER, J., ***Mân Before History,*** Oxford, Elsevier-Phaidon, 1976
WEBSTER, T.B.L., ***From Mycenae to Homer,*** London, 1958
WH1TEHOUSE, D. and R., ***Atlas Archeologique Universel,*** Paris, Tallandier, 1978 WUTHENAU, A. Von., ***Unexpected faces in ancient America 1500 BC-AD 1500. The historical testimony of Precolumbian artists,*** New York, Crown Publishers, 1975

*** ***Gr ană Atlas*** **Bordas,** Paris, Editions Bordas, 1994
*** ***Chronique de l'humanite,*** Paris, Editions Jaques Legrand, 1986 *** ***L'Encyclopaedia Universalis,*** voi. 1-21, Paris, France
Publications, Editeur a Paris, 1968-1975 *** ***Leş Grandes Enigmes,*** Paris, Larousse, 1992 *** ***The*** *New* ***Encyclopaedia Britannica,*** voi. 1-30, **London,**
Benton Publisher, 1943-1974

COLECŢII DE REVISTE:

NATIONAL *GEOGRAPHIC* (National Geographic Society, 17th and M. Sts. N .W Washington DC 20036 - U.S.A.).

NATURAL HISTORY (Publ. of American Museum of Natural History, Central Park West at 79th. Street, New York, N.Y. 10024-U.S.A.).

NATURE (Macmillan Journals Ltd., Brunei Road, Basingstoke Hants, RC21-2XS-UK.).

OMNI (1965 Broadway, New York, N.Y. 10023-5965-U.S.A.).

SCIENCE ET VIE (Excelsior Publications, S.A.5, Rue de la Baume -75 008 Paris-France).

CUPRINS

1INTRODUCERE

AVALANŞA DOVEZILOR 6

DESCOPERIREA ATLANTIDEI..... 26

VESTIGII TULBURĂTOARE 37

MISTERUL OLMECILOR 48

ATLANTIDA-STAPINA MARILOR..... 66

UN SFÎRŞIT APOCALIPTIC 78

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 86